

LIETUVOS PREZIDENTAS PARAGINO JT GENERALINĘ ASAMBLĖJĄ GINTI DEMOKRATINES VERTYBES

2020-09-23

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda nuotoliniu būdu kreipėsi į 75-ąją Jungtinių Tautų (JT) Generalinę Asamblėją, kviesdamas tarptautinę bendruomenę glaudžiau bendradarbiauti, ryžtingiau ginti žmogaus teises ir tvirčiau palaikyti taiką. Itin daug dėmesio šalies vadovas skyrė įvykiams Baltarusijoje ir Rusijos pastangoms griauti tarptautinės tvarkos pagrindus.

Prezidentas pabrėžė, kad Lietuvos pagarba tarptautinei tvarkai kyla iš skausmingos istorinės patirties, visų pirma – prisiminimų apie okupacinių režimų įvykdytus nusikaltimus.

„Neturėtume kartoti šimtmėčio senumo klaidų“, – sakė šalies vadovas, paraginęs tarptautinę bendruomenę nepasiduoti tiems, kurie mėgina klastoti istoriją ir ja manipuliuoja, siekdami dabartinės politinės darbotvarkės tikslų.

Pasak šalies vadovo, pastarųjų mėnesių įvykiai Baltarusijoje, kur rinkimų

rezultatus suklautojusi valdžia žiauriai slopina taikius protestus, kankina sulaikytus protestuotojus ir kitais būdais šiurkščiai pažeidžia žmogaus teises, nėra suderinami su JT vertybėmis. Prezidentas kvietė pasmerkti šiuos veiksmus, nukreiptus prieš teisingumą ir teisinės valstybės principus.

„Nepastebėdami ir nereaguodami tik paskatinsime nebaudžiamumo atmosferą ir pakenksime teisės viršenybės principui visame pasaulyje“, – sakė šalies vadovas.

Prezidento teigimu, atejo metas aktyviau ginti demokratinių visuomenių vertybes, todėl JT institucijos turi reikauti, kad faktinė Baltarusijos valdžia susilaikytų nuo jėgos panaudojimo, gerbtų žmogaus teises ir pradėtų taikų valdžios perdavimą.

Šalies vadovas taip pat atkreipė dėmesį į Aleksejaus Navalno apnuodijimo atvejį ir pabrėžė, kad būtina reikauti Rusijos, kuri jau daugiau nei dešimtmetį laiko okupavusi dalį Sakartvelo teritorijos, yra

neteisėtai aneksavusi Krymą ir tęsia agresiją prieš Ukrainą, atsakomybės už laužomas tarptautines normas.

„Lietuva pritaria Ukrainos ryžtui karo pabaigos siekti derybų keliu ir ragina Rusiją taip pat siekti tvaraus politinio sprendimo. Bet kokių būsimų susitarimų privalo būti

visiškai užtikrinamas Ukrainos suverenumas ir teritorinis vientisumas – kitų sprendimų negali būti“, – sakė Prezidentas, patvirtinęs, kad Lietuva ir toliau remia teisėtus Sakartvelo bei Ukrainos reikalavimus.

Šalies vadovas taip pat priminė JT Generalinės Asamblėjos dalyviams apie Lietuvos siekį nuo 2022 m. tapti JT Žmogaus teisių tarybos nare ir trumpai pristatė šalies pastangas siekti JT darnaus vystymosi tikslų bei laikytis Paryžiaus susitarimo

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda nuotoliniu būdu kreipėsi į 75-ąją Jungtinių Tautų (JT) Generalinę Asamblėją. *Stop kadras*

dėl klimato kaitos. Prezidentas pabrėžė, kad saugi ir patikima energetika iki šiol nėra bendras visų valstybių tikslas.

„Naująją atominę elektrinę Baltarusijoje vertiname kaip geopolitinį projektą, kuriuo siekiama išlaikyti Rusijos įtakos sferą. Statoma tinkamai neatlikus rizikos vertinimo ir neįvykdžius reikiamų konsultacijų vos už 40 kilometrų nuo mūsų sostinės, ji kelia grėsmę regiono branduoliniam ir aplinkos saugumui“, – teigė Prezidentas, pabrėžęs, kad

branduolinės avarijos nepaiso valstybių sienų.

Šalies vadovas taip pat priminė, kad teigiamų pokyčių globaliame pasaulyje galima tikėtis tik veikiant išvien. „Mums reikia akių, kurios mato, ir širdžių, kurios drįsta. Turime ginti bejėgius ir kovoti su galingųjų nebaudžiamumu. Bet kokia kaina privalome palaikyti daugiašališkumą ir taisyklėmis pagrįstą tarptautinę tvarką“, – sakė Prezidentas.

Prezidento komunikacijos grupė

KRYŽKALNYJE – PAGARBOS IR PADĖKOS ŽENKLAS KOVOTOJAMS UŽ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ

Lietuvos partizanų memorialas Kryžkalnyje.

LRV

Sekmadienį, rugsėjo 20 d., Kryžkalnyje, Raseinių rajone, buvo atidarytas Lietuvos partizanų memorialas, kuriuo įamžinama Lietuvos partizanų, paaukojusių gyvybes už Tėvynės laisvę nelygioje pokario kovoje su sovietų okupantais, atminimas.

LR Vyriausybės pastangomis užbaigtas dar prieš gerą dešimtmetį a. a. monsinjoro Alfonso Svarinsko pradėtas kilnus darbas ir pastatytas monumentas Lietuvos parti-

zanams – pagarbos ir padėkos ženklas kovotojams už Lietuvos nepriklausomybę. Lietuvos partizanų memorialo statybos darbai vykdomi keliais etapais. I etape (2019–2020 m.) pastatytas obeliskas-kalavijas, atminimo siena su žuvusių partizanų pavardėmis, įrengta pagerbimo aikštė su Nežinomo Partizano kapu. II etape siūloma pastatyti ir įrengti Lietuvos partizanų istorijos informacinį paviljoną-muziejų. Memorialo

statybai, investicijų projektui įgyvendinti, Vyriausybė 2019–2020 m. iš valstybės biudžeto skyrė 505 tūkst. eurų. Dar 29,98 tūkst. eurų buvo skirta Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, kad šis sudarytų išsamų elektroninį istorinių archyvinį duomenų apie žuvusius, mirusius tremtyje bei kalinimo vietose Lietuvos partizanus žinyną, kuriuo remiantis parengtas memoriale įamžinamų Lietuvos partiza-

nų sąrašas.

„Memoriale, plieninėse Vyčio kryžiaus stelse, primenančiose partizanų skiriamąjį ženklą, įrašyti vardai laisvės kovotojų, žuvusių nuožmioje kovoje su sovietų okupantais. Pasiaukojamoje, nelygioje, daug kam atrodytų beviltiškoje kovoje už mūsų laisvę jie mokėjo didžiausią kainą – aukojo savo gyvybes. Tai buvo nepalaužiamos dvasios žmonės, iškentę pažeminimus, niekinimus, kankinimus, tačiau nepraradę orumo, vilties ir tikėjimo. Norėtusi, kad iškilęs obeliskas kviestų kiekvieną pakeleivį stabtelėti, pakilti ant kalvos ir apsižvalgius nulenkti galvą pagerbiant šviesų Lietuvos partizanų ir jų rėmėjų atminimą“, – sakė Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis.

Memorialo projekto autoriai – skulptorius Tadas Gutasakas ir architektas Saulius Pamernickis. Šiandien memorialą sudaro lietuviško kalavijo formos apie 25 m aukščio obeliskas; apie 30 m ilgio atminimo siena su Vyčio kryžiaus formos plieno stelomis, kuriose išpjauta apie 11 tūkst. žuvusių parti-

zanų pavardžių; Nežinomo Partizano kapas; pagerbimo aikštė, kurioje gali susirinkti iki 1 000 žmonių; taip pat ir 2018 m. lapkričio 25 d. atverta visuomenei memorialo dalis, skirta Kęstučio apygardos partizanams pagerbti, kurią sudaro koplyčia-varpinė ir šalia koplyčios įrengtos devynios betoninės nuožulnios plokštumos su Kęstučio apygardos partizanų slapyvardžiais, pavardėmis, gimimo ir mirties datomis. Prie laiptų, vedančių į memorialą, ateityje numatoma pastatyti Lietuvos partizanų istorijos informacinį paviljoną-muziejų.

Prie memorialo statybos darbų organizavimo ir įgyvendinimo prisidėjo Raseinių rajono savivaldybė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Kultūros ministerija, Vyriausybės kanceliarija.

Memorialo Kryžkalnyje atidarymo ceremonijoje dalyvavo Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda, Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis, krašto apsaugos, kultūros ministrai, savivaldos atstovai, kiti nusipelnę asmenys. *LRV*

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Vilniečiams skirtos kalio jodido tabletės, turinčios apsaugoti skydliaukę branduolinės avarijos atveju, vaistinėse bus pradėtos dalyti spalio pradžioje, informavo sostinės savivaldybė. Sveikatos apsaugos ministerija iš viso perdavė 4 mln. kalio jodido tablečių 16 savivaldybių, esančių 100 kilometrų atstumu nuo Astravo atominės elektrinės Baltarusijoje. Šios tabletės branduolinės avarijos atveju turėtų apsaugoti skydliaukę nuo radioaktyviojo jodo poveikio. Tabletes savivaldybės įpareigos išdalyti gyventojams asmeniniam saugojimui arba pačios saugoti jas taip, kad branduolinės avarijos atveju jas per 2–3 val. būtų galima paskirstyti gyventojams.

Likus dviem savaitėms iki Seimo rinkimų, Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė Laura Matjošaitytė sako, kad komisijų nariai jau yra aprūpinti sveikatos apsaugos priemonėmis iš valstybės rezervo. Jos teigimu, siekiant sumažinti koronaviruso riziką, kai kuriose apylinkėse bus įrengtos kelios balsavimo patalpos. Pasak L. Matjošaitytės, daugiausiai iššūkių kelia saviizoliacijoje esančių rinkėjų balsavimas. Pirmasis rinkimų turas vyks spalio 11-ąją.

Vienu iš karštųjų koronaviruso taškų tapęs Raseinių rajonas savaitgalį taiko griežtesnes kaukių dėvėjimo, sambūrių ir saviizoliacijos taisykles. Meras Andrius Bautronis teigia gavęs policijos patikinimą, jog gyventojai drausmingi. Raseinių rajono savivaldybė savaitei atidėjo planus kreiptis į Vyriausybę dėl karantino, tačiau nuo rugsėjo 26 d. sugriežtino kaukių dėvėjimą visose viešose vietose, rekomendavo mažiausiai dviem savaitėms atšaukti visas keliones į kitus rajonus, vengti bet kokių susibūrimų.

Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) su savivaldybėmis baigia derinti išankstiniam balsavimui Seimo rinkimuose skirtas naujas ar papildomas vietas, tarp tokių vietų – ir sostinės Lukiškių bei Sacharovo aikštės, Kauno rotušė. Ši, kaip ir kai kurios kitos naujos, šiųmetiniuose rinkimuose diegiamos saugantis koronaviruso plitimo ir siekiant tolygiau paskirstyti rinkėjų srautus.

Nors 2019 m. viduryje įsigalioję rinkimų įstatymų pakeitimai įtvirtino prievolę visas rinkimų apylinkes pritaikyti žmonėms su negalia, panašu, kad absoliutaus pritaikomumo per artėjančius Seimo rinkimus pasiekti nepavyks. Įdomu tai, kad su balsavimo vietų prieinamumo iššūkiais labiausiai susiduria didžiuosiuose šalies miestuose gyvenantys neįgalieji.

Seimas, priimdamas naują Laukinės gyvūnijos įstatymo redakciją, iš dalies uždraudė naudoti laukinius gyvūnus cirkė. Naujoje įstatymo redakcijoje nurodoma, kad cirkuose galės būti demonstruojami ar naudojami triukus, manevrus atliekantys laukiniai gyvūnai, priskiriami rūšims, įrašytoms į Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nurodytą sąrašą. Jį nustatys Aplinkos ministerija.

Pastaruoju metu gerokai padaugėjęs Baltarusijos piliečių, siekiančių studijuoti Vilniaus universitete, SBA grupė skirs paramą su jų studijomis ir pragyvenimu susijusioms išlaidoms padengti. Pagal su Vilniaus universitetu pasirašytą paramos sutartį, studentams iš Baltarusijos kas mėnesį bus skiriamos 300 EUR dydžio SBA stipendijos, o bendra paramos suma sieks iki 100 000 eurų, rašoma bendrovės SBA siųstame pranešime žiniasklaidai. SBA yra viena didžiausių įmonių grupių Lietuvoje, veikianti NT, tekstilės ir baldų gamybos sektoriuose. Grupės įmonėse dirba arti 5000 žmonių.

Seimas ėmėsi pataisų, kad tautinių mažumų vaikai anksčiau pradėtų mokytis lietuviškai. Švietimo įstatymo pataisos numato, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose ugdymui lietuvių kalba būtų skiriamos ne mažiau kaip penkios valandos per savaitę. Šiuo metu priešmokyklinėse klasėse įstatymas numato keturias privalomas lietuviškas valandas, o ikimokykliniame ugdyme lietuvių kalba gali būti integruojama pageidaujant vaikų tėvams.

Gynybos štabui vadovaus brigados generolas **Mindaugas Steponavičius**, pranešė Krašto apsaugos ministerija. Jis pareigose pakeis kiek ilgiau nei metus štabo vadovu buvusį generolą majorą **Gintautą Zenkevičių**, išeinantį į atsargą.

Rugsėjo 24 d. Kaune vykusioje japonų diplomatui tarpukario Lietuvoje **Chiunei Sugiharai** skirtoje konferencijoje pagerbti Pasaulio tautų teisuoliai: šeimos, nacių okupacijos metais slėpusios žydus. Apdovanojimai įteikti keturioms šeimoms, aštuoniems asmenims. Apdovanojimus atsiėmė jų anūkai. Izraelio ambasadorius Lietuvoje **Yossefas Levy** pabrėžė, kad šie žmonės buvo „šviesos spinduliai“ tamsoje, kai naciai žudė šalies žydus padedami lietuvių, neretai savo aukų kaimynų.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

JAV PREZIDENTAS APSISPRENDĖ DĖL MIRUSIOS TEISĖJOS RUTH BADER GINSBURG ĮPĖDINĖS

JAV prezidentas Donaldas Trampas (Donald Trump).

AP

JAV prezidentas Donaldas Trampas (Donald Trump), anot žiniasklaidos, nusprendė mirusios Aukščiausiojo teismo teisėjos Ruth Bader Ginsburg įpėdine paskirti konservatyvių pažiūrų **Amy Coney Barrett**.

Stotys *CNN* ir *CBS*, remdamosis respublikonų šaltiniais, penktadienį pranešė, kad D. Trampas kandidatė nominuos 48 metų septynių vaikų motiną. Vis dėl to šaltiniai neatmetė, kad prezidentas paskutinę minutę dar gali persigalvoti.

Be A. C. Barrett, kaip kandidatė dar minima taip pat konservatyvi teisėja **Barbara Lagoa**. Ši 52 metų teisininkė iš Floridos turi kubietiško šaknį. Teisėja A. C. Barrett yra labai religinga ir labai konservatyvi. Ji, be kita ko, griežtai pasisako prieš abortus.

„Netrukus paskelbsime kažką puikaus“, – pareiškė JAV prezidentas apsilankymo Virdžinijos valstijoje metu, leidęsis į priešrinkiminės kampanijos turą trijose valstijose.

D. Trampas neįvardijo ketinamo pasiūlyti kandidato, tačiau anksčiau yra teigęs, kad sprendimas jau priimtas. Pasak prezidento, A. C. Barrett yra „išskirtinė“.

Kandidato į prezidentus Joe Bideno vadovaujami demokratų oponentai reikalauja, kad respublikonai nepriimtų sprendimo dėl liberalų ikona laikytos velionės Ruth Bader Ginsburg įpėdinio iki kol lapkričio 3 dieną neįvyks rinkimai.

Respublikonų daugumos Senate, kuris turi patvirtinti kandidatus į Aukščiausiojo Teismo teisėjus, vadovai teigė, kad turi pakankamai palaikymo balsuoti dėl kan-

didatūros dar prieš rinkimus arba, blogiausiu atveju, per sesiją tarp rinkimų ir prezidento inauguracijos, kuri įvyks sausio mėnesį.

„Mes tikrai tai padarysime dar šiais metais“, – pareiškė respublikonų senato vadovas Mitchas McConnellas.

Jei A. C. Barrett bus patvirtinta, Aukščiausiasis Teismas turės konservatorių daugumą santykiu 6 prieš 3.

Kairiosios pakraipos vyriausybės stebėtojų grupė „*Accountable US*“ pareiškė nesanti sužavėta pasirinkta kandidatė.

„A. C. Barrett ne kartą įrodė, kad verslo, o ne žmonių apsauga yra jos svarbiausias prioritetas“, – pareiškė grupės prezidentas Kyle’as Herrigas.

87 metų liberali Aukščiausiojo tesimo teisėja R. B. Ginsburg mirė nuo vėžio.

VISOS SUDĖTIES KOLEGIJA

Konservatyvių pažiūrų teisėjo paskyrimas į Aukščiausiąjį teismą D. Trumpui yra būdas sustiprinti savo padėtį artėjant rinkimams lapkričio mėnesį.

Visgi JAV prezidentas neapsiribojo savo pagrindiniais rinkėjais ir Floridoje – kur labai svarbūs Lotynų Amerikos kilmės amerikiečių balsai – pareiškė, kad jo varžovas demokratas J. Bidenas „buvo labai blogas ispanakalbiamas“.

„Aš esu siena tarp amerikietiškos svajonės ir chaoso“, – tvirtino D. Trampas.

Vėliau Džordžijoje jis pareiškė, kad, būdamas prezidentu, netgi viršijo afroamerikiečiams duotus pažadus.

„Per 47 mėnesius aš padariau juodaodžių bendruomenės labai daugiau... nei Joe

Bidenas per 47 metus“, – pareiškė D. Trampas, dar kartą primindamas 10-o dešimtmečio griežtą įstatymą dėl kovos su nusikalstamumu, prie kurio rengimo prisidėjo J. Bidenas ir kuris, daugelio ekspertų nuomone, lėmė aukštus juodaodžių amerikiečių įkalinimo rodiklius.

Pats J. Bidenas rugsėjo 25 d. asmeniškai nedalyvavo priešrinkiminės kampanijos renginiuose, o iš savo namų Delaveryje nuvyko į Vašingtoną, kur Kapitolijuje buvo pašarvota R. B. Ginsburg. Ji yra pirmoji valstybės tarnautoja moteris ir pirmoji žydų tautybės atstovė Amerikos istorijoje, pašarvota JAV Kapitolijuje.

Paskutinis teisėjos noras, kurį ji, kaip pranešama, išsakė savo anūkei, buvo, kad dėl R. B. Ginsburg įpėdinio Aukščiausiam teisme nuspręstų tas, kas laimės prezidento rinkimus. D. Trampas per vieną interviu rugsėjo 21 d. suabejojo teiginio teisingumu, teigdamas, kad tai gali būti demokratų vadovų sumanytas triukas.

Respublikonų vadovai yra pareiškę, kad jei ginčijamų rinkimų likimas atsidurs Aukščiausiojo Teismo rankose, bus reikalinga visa teisėjų kolegija, kad būtų išvengta aklavietės. D. Trampas rugsėjo 23 d. atsisakė aiškiai garantuoti taikų valdžios perdavimą, jei pralaimės, sukeldamas demokratų pasipiktinimą.

Demokratų vadovai pažadėjo padaryti viską, kas įmanoma, kad būtų išvengta naujo teisėjo patvirtinimo prieš rinkimus, tačiau atsižvelgiant į tai, kad Senate respublikonai turi 53 vietas, o demokratai – 47, jų galimybės yra ribotos.

LRT

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

1960 Town Dr., Naperville, IL 60565

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.
VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78.
Oro paštų į užsienį metams - \$130.00. Atskiuro numerio kaina - \$2.00.
Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

NEI KIEK NESTEBINANČIOS POZICIJOS

Europos Parlamentas rugsėjo 17 d. priėmė rezoliuciją, kuria Baltarusijoje vykusius prezidento rinkimus teigia buvus nesąžiningus ir nepripažįsta Aliaksandro Lukašenkos Baltarusijos prezidentu, kai pasibaigs jo dabartinė kadencija lapkričio pradžioje. 574 europarlamentarai balsavo „už“, 37 – „prieš“ ir 82 susilaikė. Tarp susilaikiusiųjų buvo ir du Lietuvos europarlamentarai: Stasys Jakeliūnas ir Viktoras Uspaskichas. Tarp balsuojančiųjų nebuvo Valdemaro Tomaševskio, tačiau, pasak Rasos Juknevičienės, yra elektroninio balsavimo galimybė, o kodėl ja nepasinaudota – kitas klausimas. (Nors vargu, ar kas abejoja, už ką balsuotų V. Tomaševskis, viešai deklaravęs palaikymą A. Lukašenkai.) Matant tokius kai kurių Lietuvos europarlamentarų balsavimo rezultatus, neapleidžia klausimas – ar jie neatstovauja Rusijos interesams, nepaisant jų pasiteisinimų, neva, rezoliucija „neiškristalizuota“, neva, gali sukelti nepageidaujamų pasekmių ir t. t.?

Taigi, Europos Sąjunga oficialiai pareiškė, kad nepripažįsta Baltarusioje įvykusių prezidento rinkimų rezultatų, pagal kuriuos nugalėtoju laikomas Aliaksandras Lukašenka. Priežastis paprasta – tokio akivaizdaus rinkimų rezultatų falsifikavimo dar nėra buvę, o diktatoriaus nurodymu pradėtos represijos prieš pasipiktinusių baltarusių tautą galutinai perpildė tolerancijos A. Lukašenkos režimui taurę. Tačiau pasmerkti yra paprasta, bet kaip padaryti, kad žodžiai ne liktų vien tuščiomis kalbomis? Dar rugpjūtį ES užsienio reikalų ministrai priėmė principinį susitarimą dėl sankcijų Baltarusiai, kurios skirtos konkretiems asmenims, susijusiems su A. Lukašenkos režimo vykdomais nusikaltimais: 40 asmenų negalės atvykti į ES, taip pat bus įšaldytos čia esančios jų sąskaitos. Sprendimas sukėlė diskusiją – ar tik 40 asmenų yra kalti dėl protestuojančių baltarusių daužymo ir žmogžudysčių? Juk yra žinomi ir asmenys, lazdomis daužę taikius protestuotojus, spardę moteris ir kankinę suimtuosius areštinėse. Sąrašas tikrai per mažas, jame turėtų atsidurti per tūkstantį veikėjų, kurių rankos suteptos savos šalies piliečių krauju. Deja, kol kas tik 40... Negana to, sankcijos nebuvo priimtose, nes tokiame sprendimui reikalingas vieningas visų ES narių pritarimas, o jo nėra – nesutinka Kipras. Priežastis – „Kipras teigia pritarsiantis sankcijoms Baltarusijai tik tuomet, jei ES paskelbs sankcijas ir Turkijai dėl jos vykdomos gamtinių dujų žvalgybos rytinėje Viduržemio jūros dalyje.“ (*LRT.lt* – aut. past.)

Galima tik apgailestauti, kad netobulas ES sprendimų priėmimo mechanizmas, leidžiantis vienai narei šantažuoti visą bendriją, atsisuka prieš jos pačios deklaruojamus demokratijos principus. Kita vertus, kažin, ar čia tik Kipro interesas mainais į sankcijas Turkijai pritarti sankcijoms Lukašenkos režimui, ar už jo nugaros nekyšo Rusijos ilgos rankos? Kad Kipras apnarpaliotas Rusijos pinigais - jokia paslaptis, o interesas Maskvos – išsaugoti Lukašenkos režimą – irgi žinomas. Tiesa, gal dar „broliškai Turkijai“ sutrukdyti dujų verslą būtų neblogai...

Kęstutis Šilkūnas

ATSAKYMAS VLADIMIRUI PUTINUI

Antrojo pasaulinio karo problematika paini ir sudėtinga. Žvelgiant istoriškai, į daugelį klausimų paprastų atsakymų nėra ir būti negali. Skirtingos tautos ir valstybės turėjo skirtingą santykį ir patirtį su Antruoju pasauliniu karu. Todėl nenuostabu, kad jų istorinėje atmintyje *ipso facto* istoriografijoje egzistuoja ir šiek tiek skirtingos to karo įvykių, faktų interpretacijos. Skirtingai dėliojami ir istorinių vertinimų akcentai. Tai natūralu.

Tokiame diskurse vienos ar kitos valstybės vadovo viešas bandymas Antrojo pasaulinio karo pabaigos neeilinio jubilėjaus proga dar kartą apmąstyti, išanalizuoti žiauriausio XX a. įvykio priežastis bei aplinkybes ir kritiškai įvertinti skaudžias istorines pamokas, matyt, neturėtų stebinti. Ypač, kai globalų pacifizmą ir net „istorijos pabaigą“ žadėjęs Šaltojo karo pabaigos optimizmas sparčiai sklaidosi, o XXI a. pradžioje vėl įsibėgėja ginklavimosi varžybos ir geopolitinio stabilumo/saugumo situacija pasaulyje bei Europoje tolsta ne tik nuo idealios, bet ir nuo normalios. Ne išimtis čia būtų ir Rusijos Federacijos prezidento Vladimiro Putino žurnale „*The National Interest*“ paskelbtas gana emocionalus, susietas su asmenine ir šeimos patirtimi istorinis esė „*The Real Lessons of the 75th Anniversary of World War II*“ reflektuojantis jau šiuolaikinės post-totalitarinės Rusijos vertybinę poziciją šiuo svarbiu klausimu.

Juo labiau kad SSRS vaidmuo Antrajame pasauliniame kare išskirtinai reikšmingas, bet toli gražu nevienareikšmis. Viena vertus akivaizdu, kad tam tikru momentu SSRS savo teritorijoje kariavo totalinę išlikimo karą, sudėjo daugiausiai aukų ir karine prasme daugiausiai prisidėjo prie pergalės prieš nacizmą. Tačiau kita vertus, karo eigoje ji radikaliai keitė stovyklą (iki 1940 m. pabaigos iš esmės veikusi kaip nacistinės Vokietijos neformali sąjungininkė, nuo 1941-ųjų vasaros tapo antihitlerinės koalicijos dalyviu), o jos 1944–1945 m. išvaduojamasis žygis į Rytų ir Centrinę Europą regiono tautoms atnešė ne tik išlaisvinimą nuo nacizmo, bet ir tiesioginę sovietinę okupaciją ir ideologinę prievartą. Arba, bent jau ribotą suverenitetą ir visišką politinę priklausomybę nuo sovietinio totalitarizmo ideologijos ir Kremliaus užsienio politikos.

Todėl SSRS teisių perėmėjos Rusijos Federacijos

oficiali pozicija šiuo aktualiu klausimu tampa dar labiau reikšminga. Ypač prisimenant, kad Rusijos Federacija šiandien yra viena iš penkių JTO Saugumo Tarybos nuolatinių narių su veto teise ir viena didžiausių branduolinių galių pasaulyje. Taigi svarbi šiuolaikinės Europos ir pasaulio geopolitinės saugumo architektūros dalis, nuo kurios elgesio tarptautinėje arenoje ir siunčiamų signalų tarptautinei bendrijai nemažai priklauso pasaulio stabilumas ir globali taika.

Tačiau problema ta, kad prezidentas V. Putinas savo žmogiškai jautriame esė kai kuriais klausimais pateikė itin tendencingas ir istorinei tiesai kardinaliai priešiškas interpretacijas, kurios ne tik klaidina eilinių rusų istorinę atmintį ir formuoja iššaukiančią istorijos politikos doktriną, bet kartu gali liudyti ir šiuolaikinės Rusijos neoimperializmo tam tikras apraiškas. Pirmiausia, trijų vakarinių Rusijos kaimynių – Lietuvos, Latvijos, Estijos atžvilgiu.

Rusijos prezidento požiūris į Ribbentropo–Molotovo paktą ir Antrojo pasaulinio karo pradžioje SSRS įvykdytą trijų tarptautinės bendrijos pripažintų suverenių, nepriklausomų Baltijos valstybių okupaciją ir aneksiją rodo, kad negerbiama nei istorinė atmintis nei tarptautinė teisė. Charakteringa, kad taip elgiasi ne eilinis **didžiosios politikos** šauktinis-naujokas, bet ilgametis valstybės lyderis, sukaupęs didžiulę politinę patirtį ir turintis universitetinį juridinį išsilavinimą. Todėl kyla natūralus klausimas: ką tokia pozicija iš tiesų reiškia? Kas už jos slypi?

Tvirtinimas, kad SSRS buvo paskutinė valstybė Europoje, kuri sudarė Nepuolimo paktą su nacistine Vokietija, kad paktas leido Sovietų Sąjungai išvengti karo dviem frontais su Vokietija ir Japonija vienu metu bei atitiko jos nacionalinius interesus yra toli nuo istorinės tiesos ir veda į loginius spąstus. Pirmiausia dėl to, kad kitų valstybių sudarytos nepuolimo sutartys su nacistine Vokietija buvo grynai pacifistinio pobūdžio ir neslėpė savyje jokių slapčių protokolų, agresyviai paneigiančių ar siaurinančių trečiųjų valstybių suverenitetą.

Antra, pamirštama, kad 1939 m. vasarą Europos politinis žemėlapis buvo taip sukonstruotas, kad SSRS karo vienu metu dviem frontais su Vokietija ir Japonija negalėjo būti iš principo jau vien dėl tos priežasties, kad SSRS

tuo metu neturėjo tiesioginės sienos su Vokietija. Nuo Vokietijos ją skyrė Lenkija ir Baltijos valstybės. Tik sunaikinęs tą geopolitinį buferį A. Hitleris realiai galėjo smogti Sovietų Sąjungai.

O tai reiškė, kad tokio buferio išsaugojimas ir buvo tam tikra SSRS saugumo garantija nuo nacistinės Vokietijos agresijos. Juo labiau, kad nuo Austrijos anšliuso Lietuvos kariuomenės Generaliniame Štabe buvo kuriami planai ir modeliuojama bendra Lietuvos–SSRS gynyba nuo Vokietijos eventualios agresijos. Tuo tarpu Lenkija 1938 m. lapkritį – 1939 m. rugpjūtį nepajudinamai laikėsi taip vadinamos „vienodo nusitolinimo politikos“ (*polityka równowagi*) nuo Maskvos ir Berlyno ir jokių būdu nesutiko su A. Hitlerio jai siūlomu satelito vaidmeniu projektuojamame žygyje į rytus. Taigi 1939 m. rugpjūčio 23 d. Ribbentropo–Molotovo paktas de facto sunaikino natūralų SSRS saugumo buferį vakaruose ir pastatė ją akis į akį su nacistinės Vokietijos karo mašina..

Trečia. Kaip rodo Rusijos Federacijos Užsienio politikos archyvo šaltiniai, „limitrofinės“ Baltijos valstybės „atėjus tinkamam momentui“ pasidalyti su Vokietija Maskva puoselėjo mintį dar nuo 1926 m. vasaros, kada buvo rengiama Lietuvos–Sovietų Sąjungos Nepuolimo sutartis (Sic!). Užsienio reikalų liaudies komisariate kai kurie aukšti pareigūnai neatmetė galimybės, kad „susiklosčius tam tikroms aplinkybėms“ Vokietija Sovietų Sąjungai gali „pasiūlyti Latviją ir Estiją“, o pati įsitvirtinti Lenkijoje ir Lietuvoje. Tai rodo, kad 1939 m. rugpjūčio 23 d. Vokietijos ir SSRS įvykdytas pasidalinimas „įtakos zonomis“ nebuvo spontaniškas sprendimas, bet buvo suprojektuotas net kelio-liko metų anksčiau.

Teisindamas Ribbentropo–Molotovo pakto sudarymą Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir Baltijos valstybių okupaciją/aneksiją 1940 m. vasarą minimo esė autorius iš esmės kartoja jau seniai pačių šiuolaikinės Rusijos istorikų paneigtas sovietinės istorinės propagandos klišes ir gina stalininės užsienio politikos doktriną, pagrįstą imperiniu požiūriu į kitų valstybių suverenitetą.

1939 m. rudenį – 1940 m. vasarą, kai SSRS vykdė Lietuvos „inkorporavimo procesą“, tuometinės tarptautinės teisės požiūriu Lietuva ir SSRS

(Nukelta į 10 psl.)

NUBRĖŽTOS LIETUVOS IR LENKIJOS BENDRADARBIAVIMO GAIRĖS

Vilniuje, Valdovų rūmuose, vyko Lietuvos ir Lenkijos vyriausybės posėdis, kuriame aptarti bendri esami ir būsimi svarbiausi mūsų šalims darbai, pasidžiaugta pasiekimais ir nubrėžtos bendradarbiavimo gairės.

Bendrame pirmą kartą modernioje mūsų šalių istorijoje įvykusiame Lietuvos ir Lenkijos vyriausybės posėdyje, kuriam pirmininkavo abiejų valstybių premjerai – **Saulius Skvernelis** ir **Mateusz Morawieckis**, dalyvavo virš 20 ministrų, vicepremierai, taip pat abiejų valstybių vyriausybės kancleriai. Prieš bendrą posėdį vyko premjerų ir ministrų dvišaliai susitikimai pagal kompetenciją – juose aptarti aktualūs dvišalio bendradarbiavimo klausimai ir tolesnės santykių stiprinimo kryptys.

Simboliška, kad šis susitikimas vyko rugsėjo 17 dieną – būtent šią dieną prieš 81 metus, įgyvendinant nusikalstamus susitarimus tarp nacistinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos, prasidėjo Sovietų Sąjungos agresija prieš Lenkiją, kuri nulėmė ir Lietuvos likimą.

„Šiandienos susitikimas – tai abiejų valstybių dvišalio bendradarbiavimo visose srityse įprasminimas. Dvišalius santykius pavyko pakelti į aukšto intensyvumo ir tarpusavio supratimo lygmenį. Mūsų tikslas – ir ateityje išlaikyti

strateginių santykių dvasią atitinkantį ir į konkrečius rezultatus orientuotą bendradarbiavimą. Pastaruosius ketverius metus mūsų šalys bendradarbiavo ypač produktyviai. Už tai asmeniškai dėkoju Ministrui Pirmininkui M. Morawieckiui ir Lenkijos Vyriausybei. Lietuva ir Lenkija yra stipresnės ir sėkmingesnės, kai puoselėja strateginę partnerystę ir nesileidžia skaldomos. Pavyko mūsų santykius grąžinti į tą aukštą lygį, kurio nusipelno mūsų žmonės ir kuri išlaikyti mus įpareigoja bendra istorija ir kultūrinis panašumas”, – sakė premjeras Saulius Skvernelis.

Posėdyje apibendrinta pasiekta pažanga vystant strateginę dvišalę partnerystę. Abiejų šalių vyriausybės pabrėžė regioninę Lietuvos ir Lenkijos atsakomybę, telkiant tarptautinės bendruomenės paramą Baltarusijos žmonėms. Tai įtvirtinta premjerų pasirašytoje Lietuvos ir Lenkijos vyriausybės deklaracijoje dėl strateginės partnerystės ir Baltarusijos. Šia deklaracija sutarta dėl esminio bendro tikslo – kad nepaliaujamai siekiamos mūsų šalių saugumo ir gerovės, įgyvendinamos svarbiausius transporto ir energetikos projektus, toliau stiprinamos bendradarbiavimą visose srityse ir visais lygiais, Lietuva ir Lenkija tuo pat metu yra

Vilniuje, Valdovų rūmuose, vyko Lietuvos ir Lenkijos vyriausybės posėdis.

LRV

pasirengusios savo patirtimi ir parama dalytis su kaimyninėmis šalimis. Pabrėžta, kad abi valstybės remia Baltarusijos suverenitetą, šios šalies žmonių siekius gyventi nepriklausomoje ir demokratinėje valstybėje, savo šalyje, kur vyksta laisvi ir demokratiniai rinkimai. Deklaracijoje dėl strateginės partnerystės aiškiai pasakoma, kad bus dirbama kartu siekiant atsispirti iššūkiams Lietuvos ir Lenkijos saugumui, kai kurių šalių bandymams perrašyti istoriją, taip pat siekti nedviprasmiškos mūsų sąjungininkų ir partnerių Europos Sąjungoje ir NATO paramos.

Dėmesio skirta kultūrinių

ryšių ir bendros istorinės atminties politikos stiprinimui. Pasirašyti dokumentai, įprasminantys glaudesnę Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimą atskirose srityse. Lenkijos ir Lietuvos švietimo ministras Algirdas Monkevičius ir Dariuszas Piontkowski pasirašė detalų veiksmų planą dėl bendradarbiavimo švietimo srityje.

Daug dėmesio skirta strateginių transporto ir energetikos infrastruktūros projektų įgyvendinimui ir ekonominių ryšių stiprinimo kryptims, ypač susijusioms su abiejų valstybių geležinkelių įmonių bendradarbiavimu. Dalyvaujant Lenkijos ir

Lietuvos premjerams, pasirašyti du svarbūs susitarimai tarp AB „Lietuvos geležinkeliai” (LTG) ir Lenkijos geležinkelių kompanijos PKP dėl bendros įmonės steigimo kroviniams gabenti ir dėl keleivinio traukinio Vilnius–Varšuva. Pirmuoju susitarimu patvirtintas įsipareigojimas abiem bendrovėms pradėti jungtinę veiklą gabenant krovinius geležinkeliu Lietuvoje ir Lenkijoje, antruoju – šalių sostines sujungti patogiu keleiviniu traukiniu.

Bendras vyriausybės posėdis vyko Ministro Pirmininko S. Skvernelio kvietimu. Tikimasi, kad tokie susitikimai taps reguliarūs.

LRV

KRIZĖ BALTARUSIJOJE TIK PATVIRTINA NATO ATGRASYMO IR GYNYBOS BŪTINYBĘ

Seimo Pirmininkas Viktoras Prackietis susitiko su NATO karinio komiteto pirmininku, karinių

oro pajėgų maršalu seru Stiuartu Viljamu Pyču (Stuart William Peach). Susitikimo metu buvo aptartos karinės

Seimo Pirmininkas Viktoras Prackietis (dešinėje) su NATO karinio komiteto pirmininku, karinių oro pajėgų maršalu seru Stiuartu Viljamu Pyču (Stuart William Peach). *Seimo kanceliarijos nuotr. (aut. Džoja Gunda Barysaitė)*

situacijos prie NATO bloko sienos, NATO vienetų veikla Lietuvoje ir Lietuvos karių dalyvavimas NATO misijose.

„Aptarėme tai, kaip galime prisidėti prie bendrų tikslų siekiant ginti demokratiją mūsų kontinente ir saugumą mūsų šalyje, kuri kasdien saugo rytinę NATO bloko sieną. Kalbėjome apie konkrečias situacijas Ukrainoje ir Sakartvele ir kaip būtų galima padėti efektyviau ir greičiau jas išspręsti”, – po susitikimo teigė Seimo Pirmininkas.

Susitikimo su NATO karinio komiteto pirmininku buvo išsamiai aptarta Lietuvos pašonėje besivystanti situacija Baltarusijoje.

„NATO stebi ir vertina visą procesą, vykstantį Baltarusijoje. Dėl to nėra planuojami jokie Lietuvoje numatyti vykti NATO mokymų ar kitų veiksmų ribojimai ar mažinimai. Baltarusijos politinė krizė tik dar kartą patvirtino, kad situacija gali greitai keistis, todėl būtinas patikimas ir stiprus NATO atgrasymas bei gynyba”, – teigė Lietuvos parlamento vadovas.

LRS

SUSITIKIME SU JAV VALSTYBĖS DEPARTAMENTO SEKRETORIAUS PADĖJĖJO PAVADUOTOJU APTARTA PARAMA BALTARUSIJAI

LR URM viceministras Dalius Čekuolis (kairėje) ir JAV Valstybės departamento sekretoriaus padėjėjo pavaduotojas Europai Georg P. Kent.

LR URM

Rugsėjo 25 dieną LR Užsienio reikalų ministerijos atstovai su JAV Valstybės departamento sekretoriaus padėjėjo pavaduotoju Europai Georgu P. Kentu aptarė situaciją Baltarusijoje ir regione, paramos Baltarusijos pilietinei visuomenei galimybes, kitus aktualius Lietuvos ir JAV santykių bei tarptautinio saugumo politikos klausimus.

Viceministras Dalius Čekuolis pabrėžė regiono valstybių, taip pat ir Europos Sąjungos bei JAV, veiksmų koordinavimo svarbą siekiant sustabdyti represijas, žmogaus

teisių pažeidimus ir rinkimų klastojimą Baltarusijoje. Tai pat buvo pristatyti Lietuvos priimti sprendimai skirti finansinę paramą nukentėjusiems Baltarusijoje nuo represijų žmonėms, įskaitant 100 stipendijų Baltarusijos studentams.

Susitikime Lietuvos pusė pasidžiaugė tvirtais JAV įsipareigojimais saugumo užtikrinimui Baltijos jūros regione, išreiškė paramą transatlantiniam bendradarbiavimui, pabrėžė glaudaus NATO sąjungininkų bendradarbiavimo kritiniais klausimais svarbą.

LR URM

LR KRAŠTO APSAUGOS MINISTRAS IR JAV AMBASADORIUS PABRADĖJE SUSITIKO SU JAV KARIAIS

Rugsėjo 22 d. LR krašto apsaugos ministras **Raimundas Karoblis** ir Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadorius Lietuvoje **Robertas Gilchristas** (Robert S. Gilchrist) Gen. S. Žukausko poligone Pabradėje (Švenčionių raj.) aplankė naujosios JAV karių rotacijos Lietuvoje karius iš JAV sausumos pajėgų 2-osios brigados 69-ojo pulko 2-ojo bataliono, susitiko su jų vadu pulkininku leitenantu George'u Boltonu (George Bolton Jr.), apžiūrėjo ir išbandė JAV karių tankus „Abrams“, šarvuočius „Bradley“.

„Lietuvos ir JAV gynybos bendradarbiavimas išlieka itin stiprus ir aktyvus, o naujoji JAV bataliono rotacija Lietuvoje dar kartą patvirtina tvirtą JAV ir Lietuvos bendradarbiavimą gynybos srityje. Jų, o taip pat ir NATO pajėgų buvimas Lietuvoje yra vienas iš svarbiausių saugumą užtikrinančių veiksmų“, – sakė krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis.

Savo ruožtu JAV ambasadorius pasidžiaugė galėjęs šiandien pasveikinti Jungtinių Amerikos Valstijų

rotacinių pajėgų karius vėl atvykusius į Lietuvos kariuomenės poligoną Pabradėje. „Noriu patikinti, kad šie mokymai buvo planuoti iš anksto ir niekaip nėra susiję su pasikeitusia situacija regione. Kaip pastebėjo JAV Sausumos pajėgų sekretorius savo vizito Lietuvoje liepos mėnesį metu, Lietuva yra puiki vieta atlikti sudėtingus mokymus, stiprinti veiksmų suderinamumą su mūsų partneriais ir taip didinti mūsų parengties lygį regione“, – sakė ambasadorius.

Ambasadorius padėkojo Lietuvos kariuomenei ir Lietuvos žmonėms už tokį šiltą priėmimą. „Mes taip pat esame dėkingi už dides investicijas į gynybą ir nuolatinį pratybų vietų modernizavimą, leidžiantį organizuoti realistinius mokymus. Jungtinės Amerikos Valstijos tęs rotacinių pajėgų dislokavimą Lietuvoje ir Baltijos šalyse“, – sakė jis.

Naujoji JAV karių rotacija Lietuvoje atvyko rugsėjo pradžioje. Lietuvoje jie treniruoja kaip JAV Sausumos pajėgų operacijos rytinė-

Pabradės poligone JAV tankai „Abrams“ ir šarvuočiai „Bradley“.

LR KAM

je Aljanso dalyje „Atlanto ryžtas“ (angl. „*Atlantic Resolve*“) dalis. Šis JAV pajėgų atvykimas į Lietuvą buvo planuotas iš anksto. Tai kolektyvinės gynybos išipareigojimų NATO sąjungininkams, užtikrinant saugumą Europoje po agresyvių Rusijos veiksmų Ukrainoje, patvirtinimas. JAV sausumos pajėgų kariai Baltijos šalyse ir Rytų Europoje rotuojami ir treniruoja nuo 2014 m. pavasario.

Planuojama, jog išvykus JAV sausumos pajėgų 2-osios brigados 69-ojo pulko 2-ajam batalionui nuo lapkričio iki

birželio pabaigos Lietuvoje bus dislokuotas dar vienas sunkusis JAV batalionas.

Pastariausiais metais ypač stiprėja bendradarbiavimas su NATO sąjungininkais, daugėja bendrų pratybų, todėl siekdama užtikrinti atgrasymą ir sąlygas tiek mūsų, tiek sąjungininkų kariams, Lietuva plečia poligonus, gerina infrastruktūrą. Papildomai yra investuojama ir į karinio mobilumo gerinimą – pvz., šį pavasarį pradėta eksploatuoti šalia Pabradės poligono esanti Pažeimenės geležinkelio atšaka, kuri padeda užtikrinti patogesnį į

Lietuvą atvykstančių NATO sąjungininkų karinės technikos ir kitos įrangos perdislokavimą.

JAV taip pat yra investavusios į Lietuvos kariuomenės poligonų pritaikymą kariuomenės reikmėms. Lietuvos kariuomenės poligonuose Pabradėje, Rukloje, Kazlų Rūdoje už JAV lėšas įrengti keli projektai – taiklųjų šaulių ir snaiperių, lengvųjų pėstininkų ginklų ir sunkiųjų kulkosvaidžių, pėstininkų kovos mašinų šaudyklos, remonto dirbtuvės, kita mokymų ir poligonų infrastruktūra. **LR KAM**

PAGERBTOS MACIKŲ NACISTINĖS VOKIETIJOS IR SOVIETŲ SĄJUNGOS GULAGO LAGERIŲ AUKOS

LR užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius Macikuose (Šilutės raj.), kur vyko nacistinės Vokietijos karo belaisvių stovyklos ir Sovietų Sąjungos Gulago lagerių, veikusių 1941-1955 metais, aukų pagerbimo ceremonija.

LR URM

Rugsėjo 25 dieną Macikuose (Šilutės raj.) vyko nacistinės Vokietijos karo belaisvių stovyklos ir Sovietų Sąjungos Gulago lagerių, veikusių 1941-1955 metais, aukų pagerbimo ceremonija.

„Macikų lagerių istorija simboliškai atskleidžia abiejų totalitarinių režimų - nacistinio ir stalinistinio - aukų tragediją. Tai vieta, apie kurią mažai kas žino netgi Lietuvoje. Ji turi būti

visapusiškai ištirta, sutvarkyta ir įamžinta. Macikuose turime sukurti naują istorinės atminties puoselėjimo centrą, svarbų tiek Lietuvos, tiek ir užsienio šalių istorinei atminčiai“, – sakė ministras Linas Linkevičius.

Macikuose 15 metų veikė abiejų Europos totalitarinių režimų lageriai, naudoję tuos pačius pastatus ir infrastruktūrą žmonių kalinimui ir kan-

kinimui. Panaši vieta yra ir Lenkijoje. Daugelis Macikų lagerių aukų nuo patirtų kančių mirė ar buvo sušaudyti – jų masinės kapavietės iki šiol atrandamos įvairiose Šilutės rajono vietose.

Macikuose kalėjo, buvo kankinami ir mirė daugiau nei dvidešimties šalių piliečiai. 1941-1944 metais hitlerinės Vokietijos okupacijos laikotarpiu čia veikė karo belaisvių

stovykla „Stalag luft VI“, kurioje buvo kalinami amerikiečiai, britai, belgai, kanadiečiai, lenkai, prancūzai, australai, sovietų karo belaisviai. 1944-1946 metais sovietai čia kalino vokiečius, rumunus, vengrus, austrus, olandus, lenkus, čekus, danus, belgus, jugoslavus, portugalus, graikus. Šioje karo belaisvių stovykloje 1945 metais buvo įsteigtas GULAG'o Šilutės (Macikų) lageris, kuriame iki 1955 metų buvo kalinami neįtikėję sovietų okupacinei valdžiai Lietuvos piliečiai, tarp kurių – profesoriai, dvasininkai, kultūros žmonės, partizanų rėmėjai, pabėgusieji iš tremties, taip pat moterys bei lageryje gimę jų vaikai.

Nuo 1939 iki 1955 metų nacistinė Vokietija ir Sovietų Sąjunga Lietuvos teritorijoje buvo sukūrusios visą lagerių sistemą: nacių laikotarpiu Lietuvoje buvo įkurtas 12-os lagerių tinklas karo belaisviams, o nuo 1944 iki 1955 metų Lietuvoje veikė 36 Sovietų Sąjungos lageriai, skirti ne tik karo belaisviams, bet ir civiliams gyventojams.

Ceremonijoje buvo pagerbti ir Armalėnų kaime (Šilutės raj.) rasti masinės kapavietės palaikai, prieš mėnesį perkelti

į Macikų lagerių kapines. Prieš keletą metų Armalėnuose po kelio danga buvo rasta nacistinės Vokietijos stovyklos karo belaisvių palaikų masinė kapavietė. Šiemet atlikti archeologiniai tyrimai, kurių metu ekshumuota apie 1 200 belaisvių palaikų. Jie buvo palaidoti šalia senųjų Macikų lagerių kapinių. Ceremonijos metu juos pašventino Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas, J.E. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Lietuvos evangelikų liuteronų J.E. vyskupas Mindaugas Sabutis ir Lietuvos stačiatikių J.E. Trakų vyskupas Amvrosijus.

Artimiausiu metu bus pradėti Macikų Sovietų Sąjungos Gulago lagerio laikotarpio masinių kapaviečių archeologiniai tyrimai.

Užsienio reikalų ministerija, pažymėdama šio komplekso istorinę ir tarptautinę reikšmę, klausimą dėl vietos įamžinimo pradėjo kelti 2017 metais. Kartu su Šilutės rajono savivaldybe, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru, Kultūros paveldo departamentu ir Vyriausybės kanceliarija nuosekliai dirbta dėl lagerių sutvarkymo plano paruošimo. Pernai LR Vyriausybė tokį planą patvirtino. **LR URM**

DĖL KORONAVIRUSO DAINŲ ŠVENTĘ SIŪLOMA RENGTI PO KETVERIŲ METŲ

Lietuvos dainų šventę siūloma rengti ne po dvejų, kaip planuota, o po ketverių metų. Toks sprendimas siūlomas į 2021-uosius perkėlus šiemet neįvykusią Moksleivių dainų šventę.

„Pagal Dainų švenčių tradicijos tęstinumo programą Lietuvos dainų šventę buvo numatyta rengti 2022 metais, tačiau į 2021 metus perkėlus Moksleivių dainų šventę, taip pat rengiantis deramai paminėti dainų švenčių šimtmetį, nuspręsta, kad Lietuvos dainų šventė vyks 2024 metais“, – teigiama Lietuvos nacionalinio kultūros centro pranešime.

Šių švenčių datos aptartos LR Kultūros ministerijoje vykusiame Dainų švenčių nacionalinės komisijos posėdyje.

Šventės rengėjai teigia, kad daugiausia rūpesčių kelia dėl ekstremalios padėties į 2021

Dainų šventė Vingio parke.

LRT

metus nukelta Moksleivių dainų šventė. Kadangi iki 2021-ųjų liko nedaug laiko, be to, dabartinis pandemijos laikotarpis

kolektyvų darbo sąlygos yra apsunkintos, rengėjai žada kreiptis į Vyriausybę bei Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją,

prašydami numatyti ir nedelsiant paskelbti tikslią jos datą.

Kitamet surengti Lietuvos moksleivių dainų šventę apsi-

spręsta atsižvelgiant į tai, kad jau atlikta daug pasirengimo darbų, sukurtos meninės renginių koncepcijos, parengti scenarijai, kolektyvai išmoko repertuarą, taip pat, kad šventėje dalyvaujantys moksleiviai baigia mokyklą, kolektyvų sudėtis keičiasi, tad daug jaunosios kartos atstovų prarastų galimybę joje dalyvauti.

Moksleivių dainų šventėje „Tau“ kitamet rengiasi dalyvauti per 20 tūkst. jaunųjų atlikėjų.

Lietuvos moksleivių dainų šventė turėjo vykti šių metų liepą Vilniuje. Ji nukelta dėl koronaviruso grėsmės.

Lietuvos dainų šventės rengiamos kas ketverius metus liepos mėnesio pradžioje. Jose dalyvauja vidutiniškai po 30 tūkst. dalyvių.

Dainų ir šokių švenčių tradicijos Baltijos valstybėse 2003 metais įrašytos į UNESCO Reprezentatyvųjų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. **LRT**

GENOCIDO CENTRAS IŠ INTERNETO SVETAINĖS IŠIMA VISUOMENĖJE DISKUSIJAS SUKĖLUSĮ KGB ŽURNALĄ

www.kgbveikla.lt

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras (LGGRTC) iš interneto svetainės išima sovietų saugumo KGB archyvinių asmens bylų registracijos žurnalą.

„Apgailestauju, kad ne vienerius metus trukęs centro tyrimas visuomenėje sukėlė neadekvačių, nepamatuotų vertinimų, todėl nauja centro vadovybė nutarė šį tyrimą išimti iš savo svetainės“, – per spaudos konferenciją Seime rugsėjo 24 d. paskelbė LGGRTC vadovas Adas Jakubauskas.

„Jis ten buvo trejetą metų, tad buvo pakankamai laiko susipažinti, o pats KGB dokumentas prieinamas visiems Ypatingajame archyve“, – teigė vasarą paskirtas naujasis LGGRTC direktorius A. Jakubauskas.

Po spaudos konferencijos jis žiniasklaidai patvirtino, kad iš svetainės www.kgbveikla.lt bus išimtas KGB asmens bylų registracijos žurnalas.

„Mes išimsim žurnalą. Kadangi tai žurnalas, kuris sudarytas sovietų saugumo, yra pasiekiamas Ypatingajame archyve, jį kiekvienas galės nueiti, pasklaidyti“, – sakė A. Jakubauskas.

LGGRTC sovietų saugumo verbuotų asmenų sąrašą pradėjo skelbti 2012 metų pabaigoje, o baigė 2018 me-

tais. Jame išanalizuoti 1669 asmenų duomenys.

LGGRTC pažymėjo, kad registracijos žurnalas turi būti vertinamas kritiškai: visi į sąrašą įrašyti agentai buvo verbuojami KGB arba kitų sovietų saugumo padalinių, tačiau ne visi su sovietiniu saugumu norėjo bendradarbiauti, be to, ne visų agentų darbas vertintinas vienodai.

LGGRTC yra pažymėjęs, kad žurnalas nėra slaptas dokumentas, jis laisvai prieinamas Lietuvos ypatingajame archyve. Pagal Liustracijos įstatymo nuostatas, neskelbiami tik prisipažinę asmenys, jų žurnale yra 22.

Skelbiant bylas, rezonanso sulaukė duomenys, kad

sovietų okupacijos metais užverbuoti dirbti KGB agentais buvo aktorius Donatas Banionis ir dirigentas Saulius Sondeckis. Žurnalo pabaigoje įrašytas ir dvasininkas Vincas Sladkevičius, tačiau jo įrašymo aplinkybės pabaigoje lieka neaiškios. Kiti dokumentai rodo, kad V. Sladkevičius verbuotas 1958 metais, tačiau nebendradarbiavo, nes agento darbo byla neužvesta, ir po metų iš agentūrinio tinklo išbrauktas bei ištremtas į Nemunėlio Radviliškį.

Remiantis išlikusia KGB dokumentine medžiaga daroma prielaida, kad 1940–1991 metais Lietuvoje su KGB slapta bendradarbiavo apie 118 tūkst. asmenų. **LRT**

ATVERIAMA KARDINOLUI VINCENTUI SLADKEVIČIUI SKIRTA PARODA

Rugsėjo 2 d., Seimo I rūmų Vitražo galerijoje atverta paroda „Padaryk mane gerumo ženklu“, skirta J. Em. kardinolo Vincento Sladkevičiaus 100-osioms gimimo metinėms. Parodą parengė Utenos kultūros centras. Parodą globoja Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubas.

Renginyje parodą pristatė Utenos kultūros centro direktorius Eriks Druskinas, kalbėjo Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarė Irena Andrukaitienė, sveikinimo žodį tarė Seimo Pirmininko pavaduotojas Arvydas Nekrošius, taip pat pasisakė Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė, Lietuvos

Nepriklausomybės Akto signataras Algimantas Norvilas. Renginyje skambėjo lietuvių liaudies dainos, kurias atliko Eriks Druskinas, akomponuos Mindaugas Aleknavičius.

Parodai medžiaga buvo renkama iš įvairių atminties institucijų (Kardinolo V. Sladkevičiaus memorialinio buto-muziejaus, Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos muziejaus, Biržų krašto muziejaus „Sėla“, Molėtų krašto muziejaus) fondų, iš parodos rengėjų Evaldo Timuko, Irenos Andrukaitienės pateiktų asmeninių archyvų.

Parodos rengėjai naudojo ir rašytiniais šaltiniais: paties kardinolo V. Sladkevičiaus skriptais, kardinolo biografės Irenos Petraitienės, žurnalistės Gailutės Jankauskienės ir Jolantos Kryževičienės parengtomis knygomis bei Biržų krašto žmonių, pažinojusių kardinolą V. Sladkevičių, atsiminimais, publikuotais neseniai pasirodžiusioje knygoje „Savas tarp savų“, skirtoje kardinolo V. Sladkevičiaus 100-osioms gimimo metinėms.

Parodoje apžvelgiamas J. Em. kardinolo V. Sladkevičiaus gyvenimo kelias, pristatomi jo biografijos faktai. Parodoje išskiriami svarbesnieji jo dvasinės tarnystės metų momentai: sudėtingas pokario metų laikotarpis, vyskupystė, 23 metus trukusi tremtis Nemunėlio Radviliškyje ir Pabiržėje, vyskupo V. Sladkevičiaus vaidmuo Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos leidime, kardinolystė, atskleidžiama kardinolo, kaip tautos santarvės garanto, veikla.

LRS

Iš tremties grįžęs vysk. Vincentas Sladkevičius meldžiasi prie Dievo tarno ark. J. Matulaičio sarkofago. Marijampolė, 1982 m.

bernardinai.lt

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS NAUJIENOS

Rugpjūčio 29-30 dienomis Čikagoje lankėsi JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos pirmininkas **Arvydas Urbonavičius**. Jis susitiko su kitais Krašto valdybos nariais, Pasaulio lietuvių centro atstovais ir aptarė vykdomus bei planuojamus projektus, taip pat pasiruošimą JAV LB Tarybos sesijai, kuri vyks šių metų spalio 16-17 dienomis virtualiu būdu.

Buvo diskutuojama apie JAV gyvenančių Lietuvos piliečių dalyvavimą LR Seimo rinkimuose. Čia reikia VISŲ mūsų pilietinio sąmoningumo - dalinkimės informacija, paraginkime draugus, pažįstamus.

Nuotraukoje - JAV LB Krašto valdybos pirmininkas su Kolorado lituanistinės mokyklos direktore Edita Buzėniene. *JAV LB Krašto valdybos nuotr.*

Registruokimės balsuoti artėjantiems rinkimams - užtruksite tik dvi minutes: <https://www.rinkejopuslapis.lt/rinkeju-balsuojanciu-uzsieny...> Daugiau informacijos apie balsavimą užsienyje: <https://urm.lt/rinkimai2020>

* * *

Savo trumpų atostogų metu JAV LB Krašto valdybos pirmininkas nepraleido progos susitikti su Kolorado lietuvių bendruomenės nariais ir aptarti svarbius šiai dienai išeivijos lietuviams klausimus, paragino atlikti pilietiškumo pareigą - užsiregistruoti balsavimui Seimo rinkimuose.

Rugsėjo 9 d. vyko JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos ir apygardų pirmininkų virtualus susitikimas, kuriame dalyvavo LR generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius. Buvo aptarti artėjantys LR Seimo rinkimai, pasidalinta siūlymais, kaip suaktyvinti JAV gyvenančius Lietuvos piliečius registruotis ir balsuoti renkant savo atstovą Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje.

* * *

Rugpjūčio 8 d. vyko JAV LB Krašto valdybos ir JAV lietuvių profesionalų virtualus susitikimas, kuriame dalyvavo Niujorko ir Čikagos lietuvių profesionalų klubų atstovai. Susitikimą moderavo JAV LB KV vicepirmininkė verslo reikalams Inga Klimašauskienė. Buvo diskutuojama dėl būsimų bendrų projektų, jaunimo įtraukimo į lietuvišką veiklą, pristatyta JAV LB kuriama JAV lietuvių profesionalų duomenų bazė, sutarta paruošti apklausos anketą JAV lietuvių profesionalams siekiant sužinoti, kokių veiklų profesionalai pageidautų, kaip JAV LB galėtų prisidėti prie jų idėjų įgyvendinimo. Kitą virtualų susitikimą planuojama surengti gavus anketų rezultatų apibendrinimą.

JAV LB Krašto valdybos informacija

Nuotraukoje - JAV LB Krašto valdybos pirmininkas (k.) Lemonte susitiko su kitais Krašto valdybos nariais - Austėja Sruoga, Loreta Timukiene, Juozu Polikaičiu, Marija Čyvaite.

JAV LB Krašto valdybos nuotr.

**LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais
9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.**

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką,
82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.
Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

PASAULYJE VEIKIANČIŲ LIETUVIŲ BENDRUOMENIŲ GRETAS PAPILDĖ MALAIZIJOS LIETUVIAI

Malaizijos lietuvių bendruomenė. *Asmeninio albumo nuotr.*

Prie visame pasaulyje veikiančių lietuvių bendruomenių prisidėjo nauja narė – lietuvių bendruomenė Malaizijoje. Šiuo metu bendruomenę sudaro 12 narių.

„2020-ųjų rugpjūčio 31-ąją tapome penkiasdešimtąja lietuvių bendruomene užsienyje. Bendrumo jausmas mus siejo jau gana ilgai.

Šventėme visas Lietuvai svarbias datas, skleidėme Lietuvos žinomumą, dalyvavome daugelyje tarptautinių

bendruomenių susibūrimų. Visgi suformavimas aiškios vizijos – ką mes galime duoti Lietuvai – buvo pagrindinis akstinas tapti aiškius tikslus ir struktūrą turinčia organizacija”, – sako bendruomenės pirmininkė Rita Rukė.

Kol kas bendruomenei oficialiai priklauso 12 žmonių, bet tikimasi, kad artimiausiu metu skaičius išaugs. „Čia gyvenančių turime 28 žmones, tik dar nespėjome visiems išsiųsti narystės

formos, kad jie oficialiai prisidėtų.

Kai kurie lietuviai šiuo metu vieši Lietuvoje, o kangi pas mus pratęsė sienų uždarymą iki gruodžio 31 dienos, jie negalės sugrįžti iki to laiko. Taigi esame pasibarstę”, – pažymi bendruomenės sekretorė Dovilė Rupšytė-Radžiūnė.

Bendruomenė sau kelia ne vieną tikslą: ne tik vienyti Malaizijoje gyvenančius lietuvius, bet ir padėti Lietuvos

piliečiams, ieškantiems verslo ar kultūrinių santykių.

„Kaip ir kiekviena šalis, Malaizija turi daugybę skirtumų. Mes, gyvenantys jau ne pirmus metus, galime padėti verslo, kultūros, turizmo ir kitų sričių atstovams rasti tinkamų kontaktų srityse, kurių kelius teko jau ne vienam praminti.

Bendruomenė – tai ne ambasada, kuri gali padėti pametus pasą. Bendruomenė – tai jūsų tautiečiai, kurie su užsidegimu skatins abiejų šalių santykius visomis turimomis priemonėmis”, – mintimis dalijasi pirmininkė.

Malaizijos lietuviams, be kitos veiklos, svarbus ir ryšys su kitais Pietryčių Azijos regione gyvenančiais lietuviais, kur bendruomenės nėra gausios.

Malaizijos lietuvių bendruomenės valdybos narės: išdininkė Jurgita

Abaravičienė, pirmininkė Rita Rukė ir sekretorė Dovilė Rupšytė-Radžiūnė

„Mažosioms bendrijoms ypač svarbu tarpusavio bendravimas, dalijimasis patirtimi ir bendrų tikslų siekimas. Turime idėjų kurti ir savaitgalio mokyklas tiek vaikams, tiek suaugusiesiems, jos veikų savanorystės pagrindais.

Mažos bendruomenės turėtų glaudžiau bendradarbiauti ir padėti viena kitai, taip vienyti visus Lietuvos patriotus, kad ir kur jie būtų. Mes turime kuo dalytis, tad belieka pradėti aktyviau bendrauti ir įgyvendinti užsibrėžtus tikslus”, – pasakoja valdybos narė Jurgita Abaravičienė.

Per pastarąjį mėnesį lietuvių bendruomenių gretas papildė kelios naujos narės. Rugpjūtį susikūrė Peru ir Čilės lietuvių bendruomenės.

Ugnė Jonaitytė, LRT.lt

TARP TIESOS IR MELO – ICCHAKO ARADO PRISIMINIMAI, KELIAUJANT Į SIONO KALNO VIRŠŪNĘ

Violeta Rutkauskienė

(Pradžia š.m. „Dirvos” rugsėjo 15 d. laidoje)

II.

Daugeliu atvejų tai - tikrų, iškraipytų ir išgalvotų faktų mišinys, tendencingai atspindintis to laikmečio vaizdus. Klausimas visgi kyla, dėl ko dabar nepriklausomoje Lietuvoje imtasi gaivinti šiuos sovietų diversanto Rudnickio/Arado prisiminimus, kokio tikslo siekiama?

Kiekvienas kūrė savo legendą

Pirmasis savo partizanavimo istoriją 1954 m. parašė I. Rudnickio/Arado bendražygis, Vilniaus sovietų partizanų būrio vadas (vienas iš I. Arado vadų) - Tarybų Sąjungos didvyris Bronius Urbonavičius.⁵ Net jau tada sovietų veikėjai šiuos atsiminimus pavadino literatūriniu kūrinuku... Kiek vėliau prisiminimus parašė kitas I. Arado bendražygis – būrio vadas Stanislovas Apyvala.⁶ Tai vieninteliai, anot tyrinėtojų, rimčiau parašyti atsiminimai. Vėliau tų atsiminimų rodėsi vis daugiau.⁷ Kaip tik tuo laiku gimė ne viena legenda apie sovietų didvyrius – Marytę Melnikaitę, Alfonsą Čeponą ar kitus okupacinio režimo koliautorantus. Daug prisiminimų išleista sovietų partizanams žydams išvykus į Vakarus, užsienio šalyse, ypač Izraelyje.

Matyt, panašiu laiku ir I. Aradas ėmė kurti savo didvyrišką partizano/diversanto legendą. Kaip pats knygos autorius - Rudnickis/Aradas pokalbiuose su žurnalistais pasakoja, karo metų išgyvenimus ir partizaninės veiklos prisiminimus jis parašęs gan anksti, praėjus 17 metų po karo. Tačiau išleisti jie buvo tik 1979 metais, I. Aradui dirbant Yad Vashem centro vadovu. Nors I. Aradas, gyvendamas laisvame pasaulyje turėjo galimybę parašyti visiškai kitokius, daug autentiškesnius, objektyvesnius prisiminimus nei čia paminėti sovietų diversantai, tačiau nuvažiavo tuo pačiu keliu, kaip ir jo bendražygiai. Nereiktų pamiršti ir to fakto, jog paauglio I. Rudnickio/Arado partizanavimo laikotarpio aplinka, buvimas ir gyvenimas komunistų apsuptyje formavo ir atitinkamą jaunuolio požiūrį į Lietuvą bei lietuvius, kovojusius už nepriklausomos valstybės atkūrimą. I. Arado prisiminimai yra geras pavyzdys parodantis, kaip net pripažinimą laisvame pasaulyje pelnę istorikai nesugeba išsilaisvinti iš komunistinės praeities šešėlio, sovietų propagandos ar sovietų ideologijos rėmų, bet kuria

savas legendas, ieškodami asmeninės garbės, išaukštinimo, nevengdami net ir istorijos falsifikacijų.

Tenka priminti, kad šių prisiminimų autoriui dėl knygoje aprašytų pokario Lietuvos įvykių buvo iškelta byla, patį autorių siekta apklausti Lietuvos prokuratūroje, tačiau spaudžiant Izraeliui, tyrimas buvo nutrauktas. Pats I. Aradas giliai įsižeidęs atsisakė duoti bet kokius paaiškinimus. Tad ši 2020-siais naujai išleista I. Arado prisiminimų knygos laida lietuvių kalba, ko gero, siekiama pataisyti nuo

Labanoro girioje NKVD ir stribų sunaikintų Lietuvos partizanų žuvimo vieta. Šiose akcijose žudant Lietuvos partizanus su NKVD ir stribais 1945 m. kovo mėn. dalyvavo ir I. Aradas.

Jono Barzdėno (miškininkas.eu) nuotr.

tada pašlijusius santykius su žinomu Izraelio istoriku, bandant išsklaidyti garsaus žydų veikėjo praeičiai kritusį šešėlį?

Byla dėl dalyvavimo žudant Lietuvos partizanus ir taikius gyventojus

Dėl 1979 m. knygoje „*The Partizan*” minimų faktų Aradui 2007 m. Lietuvoje buvo iškelta byla. I. Aradas įtartas dėl Antrojo pasaulinio karo metais nacių okupuotoje Lietuvoje ir pokario metais, jam tarnaujant sovietų NKVD galimai padarytų jo 1979 m. išleistoje knygoje minimų nusikalstamų veiksmų, vertinamų kaip nusikaltimai žmoniškumui prieš Lietuvos gyventojus (civilių gyventojų, karo belaisvių žudymas, Lietuvos Laisvės kovotojų žudynės).

Vokietijai 1941 m. užėmus Lietuvą, I. Aradui teko sunkūs geto išgyvenimai, vėliau jis siekdamas išgyventi su grupe savo likimo draugų pabėgo

į mišką ir įsijungė į sovietų diversantų gretas, kovojo su vokiečiais, vėliau pokaryje tarnavo sovietų represinėje NKVD struktūroje ir dalyvavo žudant Lietuvos patriotus ir partizanus. Po karo atvykęs į Izraelį jis tarnavo kariuomenėje, užsitarnaudamas brigados generolo laipsnį. 1972-aisiais pasitraukė į atsargą ir tapo istoriku, besispecializuojančiu holokausto istorijoje. I. Aradas net 21 metus vadovavo Yad Vashem centrui. Jam kaip nei kuriam kitam, pagal pažintis su KGB generolais, vienam pirmųjų buvo leista padirbėti KGB, sovietų kariniuose bei komunistų partijos archyvuose Maskvoje, Minske, Odesoje ir Kijeve, ypač kariniame archyve Podolske.⁸ Kaip konsultantas jis buvo kviečiamas dirbti karo nusikaltėlių persekiojimo tyrimuose OSI (*Office of Special Investigations*) JAV.

Zingeris pakvietė I. Aradą dalyvauti šios komisijos tyrimuose. Jų prašomas ir raginamas sutiko dirbti šioje komisijoje. Jo darbas šioje komisijoje nutrūko po to, kai LR Generalinė prokuratūra iškėlė jam bylą ir kreipėsi į Izraelį, prašydama įteikti pranešimą apie įtariamą dalyvavimą civilių asmenų ir Lietuvos laisvės kovotojų žudyme. Patsai I. Aradas išreiškė pasipiktinimą ir atsisakė duoti bet kokius parodymus, o Izraelio Teisingumo ministerija atsisakė patenkinti tokį Lietuvos prašymą. Izraeliui aktyviai spaudžiant, Lietuvos prezidentui Valdui Adamkui tarpininkaujant prokuratūra bylą nutraukė.⁹ Izraelio generolo mundurą suskubo gelbėti ir V. Adamkaus sudarytos komisijos ekspertas, buvęs Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto vadovas Arvydas Anušauskas. Tada,

fakto neslepia, ypač mėgsta pasigirti apie lietuvių šaudymą Rusijos žurnalistams ir rusiškai publikai.

Lietuviškų partizanų – nėra, nebuvo ir niekada nebus

Knygoje, kaip mugėje ši pavasarį žurnalistams pasakojo JAV istorikas S. Sužiedėlis, aprašomi 13-14 metų jaunuolio, sugrįžusio su savo seserimi iš nacių okupuotos Varšuvos į savo gimtąjį Švenčionių miestą prisiminimai ir jo asmeninis žvilgsnis į tai, kas karo metais nutiko jam ir jo artimiesiems, kaip prisiminimų autoriui klostėsi tolimesnis jo gyvenimas ir likimas.¹¹ Tačiau knyga ne vien apie I. Arado asmeninius išgyvenimus karo metais gete, ar sovietų partizanų būriuose. Išleistuose prisiminimuose yra daug medžiagos platesnei šio sovietinio partizano veiklai pažinti ir kritiškiau įvertinti. Čia aprašomi įvykiai atskleidžia ir bendresnę visų Lietuvos žmonių situaciją dviejų okupacijų laikotarpiu, jų pergyvenimus, skaudžią trėmimų patirtį, nektis, kovą už laisvę ir skirtingas Lietuvos gyventojų nuotaikas, jų tarpusavio santykius, laikyseną žmogiškumo išbandymu žiaurios tiesos akistatoje su karo ir okupacijų pasekoje Lietuvą ištikusia tragedija.

(Bus daugiau)

- Bronius Urbonavičius. Liaudies keršytojai. Vilnius, 1954.
- Stanislovas Apyvala. Sakalai broleliai. Vilnius, 1961 m.
- P. Štaras. Partizaninis judėjimas Lietuvoje Didžiojo Tėvynės karo metais. Vilnius, 1966.
- Ицхак Арад. От долины смерти до горы Сион. 1939 – 1948. Израиль, 2014., c. 9.
- V. Adamkus. Paskutinė kadencija. Vilnius. 2011, p.459.
- B. Vyšniauskaitė. Buvęs sovietų partizanas Lietuvoje Y. Aradas: „Didžiavausi galėdamas kariauti prieš nusikaltėlius.

<https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2012/09/01/news/buves-sovietu-partizanas-lietuvoje-y-aradas-didziavausi-galedamas-kariauti-pries-nusikalte-lius--5225469/>

- Istorikas Sužiedėlis: kodėl Lietuvos žydai laukė sovietų, o Noreika įsakymus pasirašė jau žinodamas apie žudynes

<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1145575/istorikas-suziedelis-kodel-lietuvos-zydai-lauke-sovietu-o-noreika-isakymus-pasirase-jau-zinodamas-apie-zudynes>

Po KGB „stažuočių” - naujos bylos prieš Lietuvos patriotus

„Stažuotės” KGB aplinkoje, praverťė ir OSI viensališkuose tyrimuose. Jau 1990 m. jis kartu su amerikiečių OSI darbuotojais lankėsi Vilniuje ir Kaune, ieškodami lietuvius patriotus kompromituojančios medžiagos. Tuo laiku, kaip sakė Aradas viename interviu, JAV buvo iškeltos ir vedamos kelios lietuvių patriotų bylos ir Lietuvos archyvuose Aradas aptiko daug medžiagos, įrodančios lietuvio A. Lileikio kaltę. Taip pat amerikiečiams jis padėjo rinkti dokumentus apie JAV gyvenusio Algimanto Dailidės ir kt. lietuvių kolaboravimą su vokiečiais. Lietuvai sukūrus Tarptautinę komisiją nacių ir sovietų okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti, Lietuvos ambasadorius Izraelyje Romas Misiūnas ir parlamentaras Emanuelis

istorikas kalbėdamas *lrytas.lt* žurnalistui sakė, jog įtarimai, kad I. Aradas, partizanaudamas sovietų būriuose galėjo šaudyti civilius žmones, yra abejotini, nes anot istoriko dr. A. Anušausko, I. Aradui iškelta byla buvo paremta jo paties paaugliškais prisiminimais knygoje „*The partisan*” (1979 m.) Kažin, ar yra duomenų, kad jis, būdamas šešiolikos metų, šaudė žmones...¹⁰ Tyrimą dėl I. Arado dalyvavimo nusikalstamoje veikloje atliko ir Lietuvos Saugumo departamento tyrėjai, bet taip ir neišgirdome apie jų tyrimo rezultatus. Atrodo, kad tyrėjai per daug į I. Arado veiklą nesigilino, nežiūrint, kad tuo metu, kai 1945 m. Adutiškio apylinkėse buvo šaudomi Lietuvos partizanai, kovojusieji už Lietuvos laisvę, NKVD talkinuis I. Rudnickis (Aradas) jau nebuvo 15 -16 metų paauglys, o 18 m. pilnametis vyras. Pats I. Aradas šio

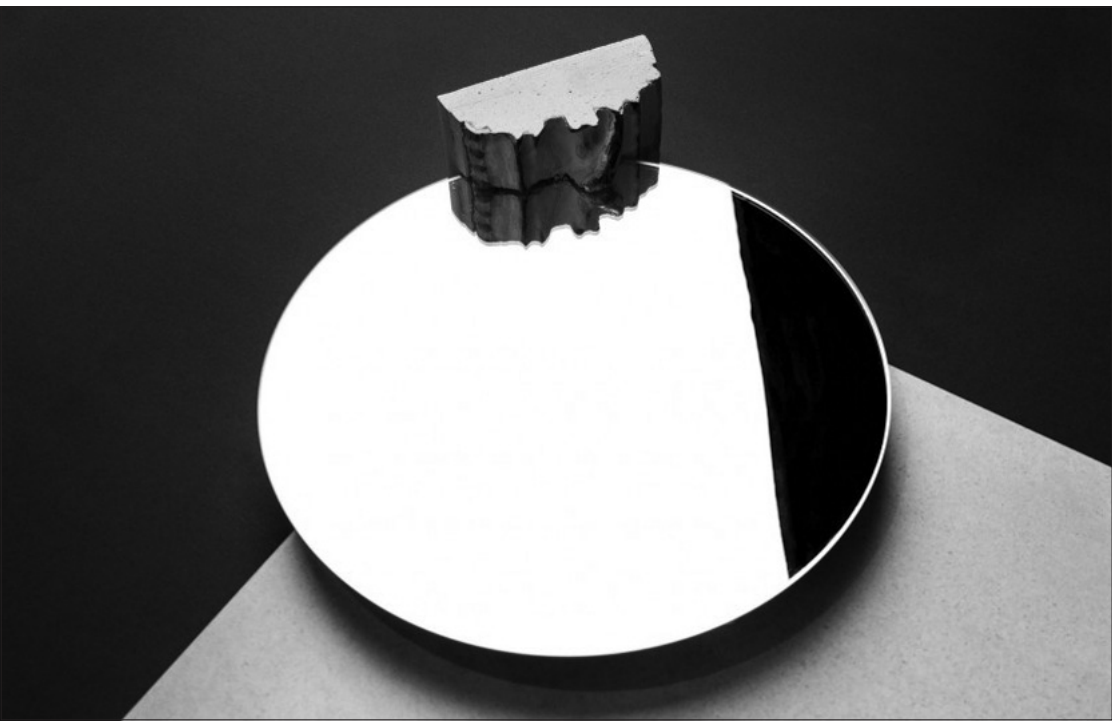
LONDONO DIZAINO FESTIVALYJE
– IŠSKIRTINIS DĖMESYS
LIETUVIŲ DIZAINERIAMS

Šių metų Londono dizaino festivalio metu tarptautinėje dizaino parodoje „*Virtual Design Destination*“ dalyvavo ir Lietuvos konceptualus dizainas – Audronės Drungilaitės sudaryta kolekcija, kurioje buvo pristatyti Agnės Kučerenkaitės, Barboros Žilinskaitės, Evelinos Kudabaitės, *Etc. Etc. Studio* (Inesa Malafej ir Arūnas Sukarevičius), Marijos Puipaitės ir Vytauto Gečo, Monikos Gedrimaitės, Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės kūriniai. Projektą organizavo skaitmeninė dizaino galerija „Adorno“, bendradarbiaujant su Lietuvos kultūros institutu ir Lietuvos kultūros atašė Jungtinėje Karalystėje Juste Kostikovaite.

Nors, be Lietuvos, parodoje

dalyvavo dar 13 šalių kuruotos dizaino kolekcijos iš Belgijos, Danijos, Estijos, Suomijos, Islandijos, Prancūzijos, Rumunijos, Latvijos, Norvegijos, Lenkijos, Ispanijos, Švedijos ir Nyderlandų, ypatingo dėmesio sulaukė būtent dizainerių iš Lietuvos sukurti darbai. Marijos Puipaitės ir Vytauto Gečo bei Evelinos Kudabaitės darbai atsидūrė tokių svarbių dizaino ir interjero leidinių platformose, kaip *ELLE UK Decorations*, *Wallpaper Magazine*, *Design Anthology UK*, dienraštyje „*The Guardian*“. Bendras šių leidinių dizaino skilčių skaitomumas perkopia milijoną tikslinių dizainu besidominčių vartotojų.

„Tikrai nesitikėjome tokio didelio dėmesio būtent išskirtinai lietuvių dizaine-

Nuotraukoje – Evelinos Kudabaitės kūryba, projektas „Raitūzai“.

Asmeninio albumo nuotr.

rių darbams, bet atrodo, kad profesionaliai suorganizuota komunikacija ir sofistikuotas lietuvių dizainerių kūrybos braižas krito dizaino žurnalistams į akį. Ši sėkmė dar kartą parodo, kad Lietuva tikrai turi kuo didžiuotis ir gali sistemin-

gai plėtoti dizaino sritį, nes investicijos grįžta su kaupu“, – pasakoja parodos kuratorė Audronė Drungilaitė.

Virtualus lietuviškosios kolekcijos turas su gidu vyko rugsėjo 17 d., tačiau dar iki šio savaitgalio pabaigos – iki pat

rugsėjo 27-os dienos vėlaus vakaro – galima buvo pasižiūrėti virtualią ekspoziciją „*Virtual Design Destination*“ ir aplankyti turą specialioje projekto svetainėje <https://virtualdesigndestination.com/>.

LR KM

KINIJOS FOTOGRAFIJOS FESTIVALYJE
EKSPONUOJAMA FOTOGRAFO
TADO KAZAKEVIČIAUS SERIJA
„TAI, KO NEBEBUS“

Rugsėjo 22 d. Prancūzijos konsulate Šanchajuje buvo pristatyta tarptautinio fotografijos festivalio „Jimei x Arles“ programa. Į ją šiemet įtraukta lietuvių fotografo Tado Kazakevičiaus nuotraukų serija „Tai, ko nebebus“ („Soon to be Gone“). Festivalis vyks nuo lapkričio 27 d. iki 2021 m. sausio 3 d. Kinijos mieste Siamene. Fotografą ir jo seriją pristatė Lietuvos Respublikos kultūros atašė Kinijoje Tomas Ivanauskas.

„Jimei x Arles“ fotografijos festivalis įkurtas 2015 m. Kinijos fotografijos pradininko, fotografijos centro „Three Shadows“ įkūrėjo Ron Rong bei buvusio fotografijos festivalio „Les Rencontres d’Arles“ direktoriaus Sam Stourdze. Per šešerius metus festivalis tapo vienu svarbiausių fotografijos meno renginių ne tik Kinijoje, bet ir visame Azijos regione, kasmet pritraukdamas apie 50

tūkstančių lankytojų.

T. Kazakevičius – pirmasis Lietuvos fotografas, pakviestas į šį festivalį, tačiau tai jau ne pirma menininko pažintis su Kinija. Pernai jis kartu su Ramūnu Danisevičiumi bei Dovile Dagiene dalyvavo Datongo fotografijos festivalyje, kur už nuotraukų seriją „Tarp dviejų krantų“ buvo apdovanotas pagrindiniu prizu. Būtent ten į lietuvių fotografą dėmesį atkreipė įtakingiausia Kinijos fotografijos institucija „Three Shadows“ ir šiemet pakvietė pristatyti kitą seriją – „Tai, ko nebebus“.

Kaip sako pats menininkas, matyti savo pavardę tarp autorių, eksponuojamų „Jimei x Arles“ festivalyje, jam, kaip dar ganėtinai jaunam fotografui, yra gerokai netikėta: „Lietuvos Respublikos kultūros atašė Kinijoje dėka užsimezgęs kontaktas su prestižiniu „Three Shadows“ fotografijos centru

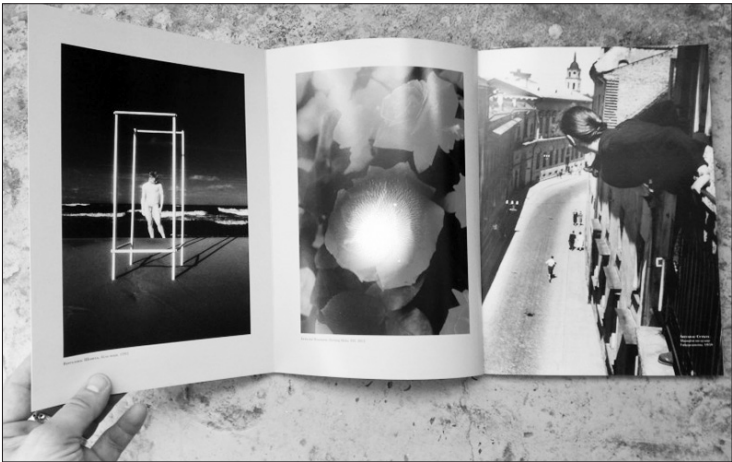
UKRAINOJE IŠLEISTAS LIETUVOS FOTOGRAFIJAI
SKIRTAS SPECIALUS LEIDINYS

Prasidėjusius Lietuvos fotografijos mėnesio Kijeve renginius papildė specialaus žurnalo „Antikvar“ numerio pristatymas. Šis meno ir kolekcionavimo temas gvildenantis leidinys naują numerį skyrė Lietuvos fotografijai.

Žurnale pasakojama apie mūsų šalies fotografijos mokyklos formavimąsi, jos tradicijas ir raidą. Pristatomos pagrindinės Lietuvos fotografijos vystymosi kryptys, ryškiausi jų atstovai. Plačiau aprašomi Lietuvos fotografijos mėnesio Kijeve parodų autoriai, jų kūrybos kontekstas. Atskiri straipsniai skirti įvairių fotografų kartų kūrybai apžvelgti: nuo klasikų iki jaunųjų foto-

į Kiniją atveda jau antrąkart. Tačiau mane džiugina ir stebina tai, kad dar 2014 metais pradėta fotografinė serija apie lietuviškojo kaimo virsmą tapo įdomi ne tik Lietuvos žiūrovams, tačiau ir tolimojoje Kinijoje šį festivalį formuojantiems kuratoriams. Tai gyvas įrodymas, kad bendražmogiškumas egzistuoja be sienų.“

Festivalio programoje bus eksponuojamos šešios parodos iš festivalio „Les Rencontres d’Arles“, taip pat menininkų iš Belgijos, Singapūro, Japonijos, JAV bei Kinijos darbai.

Lietuvos fotografijos mėnesio Kijeve renginius papildė specialaus žurnalo „Antikvar“ numerio pristatymas.

LR KM

menininkų, neaplenkiant ir žymiausio Lietuvos išeivijos menininko – eksperimentinio kino avangardisto Jono Meko.

Ryšiai tarp Lietuvos ir Ukrainos fotomenininkų visada buvo ypatingi. Sunku rasti kitą tokią meno sritį, kur būtų taip ryškiai išreikštos abiejų šalių atstovų kūrybinių idėjų bendrumas. Tai neuostabu – daugelį vyresnės kartos Ukrainos ir Lietuvos fotomenininkų sieja ilgametė draugystė ir kūrybinis bendradarbiavimas. Rinkdami medžiagą žurnalo rengėjai netikėtai atrado Jurijaus Rupino dienoraščiuose, kurių fragmentai spausdinami, aprašytų kolegų fotografų nuotykius Vilniuje iliustruojančius unikalius kadrus (fotografijų autoriai Jurijus Rupinas, Borisas Michailovas, Vitas Luckus). Spausdinami ir itin reti V. Luckaus fotoportretai (autoriai Olegas Maliovanyj, J. Rupinas) iš ukrainiečių kolekcionieriaus Boriso Griniovo bei Charkovo fotografijos mokyklos muziejus kolekcijų.

Gražios bendradarbiavimo tradicijos išliko – naujoji karta randa naujas formas sau aktualioms užduotims spręsti. Nuo 2019 metų pradėjusioje veikti Klaipėdos fotografijos rezidencijoje jau apsilankė nemaža ukrainiečių fotografų ir fotografiją tyrinijančių menotyrininkų grupė. Žurnale pasakojama ir apie šią iniciatyvą.

Leidinio tekstų autoriai – Tomas Pabedinskas, Agnė Narušytė, Virginijus Kinčinitis, Danguolė Ruškienė, Galina Gleba. Čia taip pat publikuojami ir Ukrainos menotyrininkų Anastasijos Leonovos ir Galinos Glebos interviu su Aleksandru Macijausku, Rimaldu Vikšraičiu, A. Narušyte. Tekstus lydi išpūdingos fotografijos.

Leidybinio projekto iniciatorius – Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyrius, partneriai – Lietuvos kultūros institutas, Charkovo fotografijos mokyklos muziejus. Leidinio sudarytojas – Darius Vaičekas.

LR KM

Šanchajuje pristatyta tarptautinio fotografijos festivalio „Jimei x Arles“ programa.

LR KM

LR KM

(Atkelta iš 3 psl.)

**ATSAKYMAS
VLADIMIRUI PUTINUI**

tarptautinėje arenoje veikė kaip du skirtingi ir pilnaverčiai tarptautinės teisės subjektai. Tarp Lietuvos Respublikos ir Sovietų Sąjungos tuo metu buvo pasirašytos, ratifikuotos, Tautų Sąjungoje registruotos ir veikė bent kelios bilaterinės sutartys, kuriomis tiek Rusijos Federacinė Socialistinė Sovietų Respublika (toliau – RFSSR), tiek vėliau ir SSRS be išlygų pripažino Lietuvos suverenitetą ir nepriklausomybę.

Štai 1920 m. liepos 12 d. Lietuvos ir RFSSR Taikos sutarties pirmame straipsnyje buvo pasakyta, kad „Rusija be atodairų pripažįsta Lietuvos Valstybės savarankiškumą ir nepriklausomybę su visomis iš tokio pripažinimo einančiomis juridinėmis sėkmėmis ir gera valia visiems amžiams atsisako nuo visų Rusijos suvereniteto teisių, kurių ji yra turėjusi Lietuvių tautos ir jos teritorijos atžvilgiu“. 1926 m. rugsėjo 28 d. Lietuva ir SSRS pasirašė Nepuolimo sutartį, kurios pirmas straipsnis deklaravo, kad 1920 liepos 12 d. Taikos sutarties „visi nuostatai palaiko visą savo galią ir neliečiamybę, lieka Lietuvos Respublikos ir Socialistinių Tarybų Respublikų Sąjungos santykių pagrindu“. Antrame sutarties straipsnyje šalys pasižadėjo „visomis aplinkybėmis gerbti viena antros suverenumą bei teritorinį integralumą ir neliečiamybę“, o trečiajame – „susilaikyti nuo bet kurių agresijos veiksmų prieš antrąją šalį“. Ši sutartis dukart – 1931 m. gegužės 6 d. ir 1934 m. balandžio 4 d. – buvo pratęsta ir turėjo galioti iki 1945 m. gruodžio 31 d. Taigi 1939–1940 m. Sovietų Sąjungai nelaužant tarptautinės teisės ši sutartis būtų veikusi iki pat Antrojo pasaulinio karo pabaigos.

Iš esmės tos pačios juridinės bei politinės vertybinės nuostatos buvo įtvirtintos ir 1939 m. spalio 10 d. sudarytoje *Lietuvos–Sovietų Sąjungos savitarpio pagalbos sutartyje*. Sutarties preambulėje konstatuota, kad 1920 m. liepos 12 d. Taikos sutartis ir 1926 m. rugsėjo 28 d. Nepuolimo sutartis „tebėra šalių savitarpio santykių ir prievolių tvirtu pagrindu“. Svarbu pabrėžti, jog šios sutarties pirmame straipsnyje fiksuotas Vilniaus miesto ir srities „perdavimas“ Lietuvos Respublikai tarptautinės teisės požiūriu buvo ne kažkokia SSRS dovana Lietuvai, o tik ankstesnių Lietuvos ir RFSSR/SSRS sutarčių (Taikos; Nepuolimo), kuriomis RFSSR/SSRS pati

laisva valia šiose teritorijose jau buvo pripažinusi Lietuvos Respublikos suverenitetą, įgyvendinimas. Dokumente (7 straipsnis) pabrėžta, kad „Šios sutarties įgyvendinimas jokių būdu neturi paliesti Susitariančių Šalių suverenių teisių, ypač jų valstybinės santvarkos, ekonominės ir socialinės sistemos, karinių priemonių ir bendrai nesikišimo į vidaus reikalus dėsni“.

Be dvišalių sutarčių abi šalys buvo ir kelių universalių daugiašalių tarptautinių susitarimų, kurie draudė agresiją, subjektai. Taigi, labai konkrečiai ir aiškiai susaistytos tuomet galiojusios tarptautinės teisės normų. Lietuva ir Sovietų Sąjunga priklausė Tautų Sąjungai – pacifistinio pobūdžio globaliai tarptautinei organizacijai, kuri griežtai draudė bet kokią puolamąjį karą ir deklaravo kolektyvinį saugumą. 1928 m. rugpjūčio 27 d. Paryžiuje buvo pasirašytas dar vienas globalus daugiašalis pacifistinis susitarimas, taip vadinamas Briando–Kelloggo paktas (kitai – Paryžiaus paktas), kuris iš principo „draudė karą, kaip nacionalinės politikos instrumentą“. Sovietų Sąjunga prie Briando–Kelloggo pakto prisijungė 1929 m. vasario 9 d., o Lietuva – tų pačių metų balandžio 5 d.

Negana to, Lietuva ir SSRS Londone 1933 m. liepos 5 d. pasirašė „Konvenciją užpuolimui apibrėžti“. Dokumento antrame straipsnyje itin aiškiai buvo nurodyta, kad „valstybe užpuolike bus pripažinta ta“ šalis, kuri „1. Paskelbs karą kitai valstybei; 2. Išbraus ginkluotomis pajėgomis, net ir karo nepaskelbusi, į kitos valstybės teritoriją“. Konvencijos trečias straipsnis skelbė, kad „Jokiu politinio, karinio, ekonominio arba kokio nors kito pobūdžio samprotavimu nebus galima pagrįsti arba pateisinti užpuolimo, numatyto II straipsnyje“. Taigi tame tarpe ir prezidento V. Putino atvirai įvardytą stalininės Sovietų Sąjungos siekį artejančio karo su Vokietija išvakarėse užsitikrinti „savo strateginius-karinius, gynybinius tikslus“.

Nespėliosime, ar rengdamas savo esė apie Antrojo pasaulinio karo istorines pamokas Rusijos prezidentas išties detalčiai studijavo SSRS pasirašytas tarptautines sutartis ir ano meto tarptautinę teisę. Tik konstatuosime, jog mūsų aukščiau pateikti dokumentai iš principo ir kardinaliai prieštarauja jo pateiktoms išvadoms, kad 1939 m. rudenį prasidėjęs Lietuvos „inkorporavimo procesas“ į Sovietų Sąjungą „buvo įvykdytas sutarčių pagrindu, su išrinktų valdžių sutikimu“ ir „atitiko

Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymo akimirkos 1939 m.

AP

to laikmečio tarptautinės ir valstybinės teisės normas“. Dokumentai liudija kaip tik priešingai.

Bet juk klysti žmogiška ir gal mes klystame? Gal Vladimiras Putinas savo slap-tame prezidentiniame archyve išties disponuoja kažkokiais kitokiais svarbiais, bet mums visai nežinomais juridiniais dokumentais? Gal išties tarpukaryje egzistavo kokia nors mums nežinoma globali daugiašalė politinė sutartis arba tarptautinės teisės norma, kuri Maskvai buvo delegavusi teisę nepriklausomas valstybes – Lenkiją, Baltijos šalis ir Suomiją, nepaisant tų tautų suverenios valios, savo nuožiu dalytis „įtakos zonomis“ su nacistine Vokietija?

Netgi pirkti ir parduoti tų šalių atskiras teritorijas su jų gyventojais, kultūra ir turtu? Pavyzdžiui, kaip nutiko su Lietuvos pietine provincija Suvalkija, kuri 1939 m. rugsėjo 28 d. pasirašant SSRS – Vokietijos sutartį dėl sienos ir draugystės pagal slaptą jos protokolą Berlyno iniciatyva „siekiant natūralaus ir paprasto sienos nustatymo“ buvo priskirta Vokietijos reichui. Tačiau J. Stalinui apsigalvojus, pagal 1941 m. sausio 10 d. SSRS ir Vokietijos slaptą susitarimą, Sovietų Sąjungos iš nacistinės Vokietijos išpirkta už 7,5 mln. aukso dolerių kainą. Žvelgiant istoriškai ir tarptautinės teisės požiūriu, tokiam Maskvos–Berlyno politiniame-finansiniame sandoryje slėpėjo stalininės SSRS užsienio politikos tam tikras paradoksalumas ir netgi skurdas: Rusijos imperijos paveldėtoja SSRS iš Vokietijos nusipirko Lietuvos pietinę provinciją Suvalkiją, kuri Vokietijos suverenitete niekada nebuvo ir nei Prūsijos karalystei, nei vėliau Vokietijos imperijai niekada nepriklausė. Tačiau po 1795 m. įvykusio Žečpospolitos galutinio

sunaikinimo visam šimtmečiui buvo patekusi į carinės Rusijos valdžią ir jurisdikciją. Taigi žvelgiant su lengva ironija galima tarti, kad 1941 m. pradžioje J. Stalino A. Hitleriui sumokėti 7,5 mln. aukso dolerių už lietuvišką Suvalkiją iš esmės buvo pinigai, išmesti į balą ir eilinis stalininės užsienio politikos nemokšiškas, kurį šiandieninėje Rusijoje kažkodėl vėl bandoma juridiškai pateisinti, politiškai sakralizuoti ir net reanimuoti.

Nepaisant net fakto, kad tokia pozicija akivaizdžiai disonuoja ne tik su Vakarų šalių istoriografija, bet ir su pačios Rusijos profesionalių istorikų tyrėjų pozicijomis ir vertinimais. 2006–2012 m. Lietuvos istorijos instituto ir Rusijos Federacijos Mokslų akademijos Visuotinės istorijos instituto tyrėjai, bendradarbiaudami su jungtine Lietuvos–Rusijos istorikų komisija, bendromis jėgomis, kolegialiai parengė ir išleido dokumentų dvitomį „СССР и Литва в годы Второй мировой войны“, kuriame pateikė netoli 600 originalių dokumentų iš Lietuvos ir Rusijos Federacijos įvairių archyvų. Dvitomyje publikuojami šaltiniai gana detalčiai ir preciziškai atspindi 1939–1940 m. situaciją Europoje, SSRS politinį–karinį pasirengimą Lietuvos okupacijai/ aneksijai bei jos realizavimo mechanizmus.

Pavyzdžiui, kad 1940 m. birželį–liepą prasidėjusią Lietuvos sovietinę okupaciją bandant pridengti „rinkimais“ į taip vadinamą „Liaudies seimą“, kuris priimtų Krekliui reikalingus sprendimus, Maskva labai kruopščiai parinko praktiškai visus būsimos „Liaudies seimo“ deputatus ir nusprendė, kokia privalo būti to „parlamento“ politinė, socialinė ir nacionalinė sudėtis. Likus savaitei iki būsimos Seimo „rinkimų“, liepos

7 d. SSRS emisarai Kaune Vladimiras Dekanozovas ir Nikolajus Pozdniakovas J. Stalinui raportavo, kad „naująjį Seimą“ sudarys 79 deputatai. Politiniu požiūriu bus „išrinkta“ 40 komunistų, 5 komjaunuliai, likę nepartiniai. Tautiniu – „65 lietuviai, 5 žydai, 2 rusai, 5 lenkai, 2 latviai“. Taigi istoriškai vertinant šį V. Dekanozovo ir N. Pozdniakovo raportą J. Stalinui, matyt, tik ironiškai būtų galima kalbėti, jog po sovietinės okupacijos pradžios Lietuvoje prasidėję procesai atitiko Lietuvos Respublikos Konstituciją, sutartis su SSRS ir tuomet veikusią tarptautinę teisę.

Jau rimtai nebekalbant apie tai, kad vėlesniais metais okupuota/aneksuota Lietuva „SSRS sudėtyje išlaikė savo valdžios organus, kalbą, buvo atstovaujamos aukščiausiose sovietinėse valstybinėse struktūrose“ – kaip teigia prezidentas Putinas. Ir tariamai lietuviški „valdžios organai“ ir jų atstovavimas „sovietinėse valstybinėse struktūrose“ iš esmės tebuvo juridinė fikcija, kuri sugriuvo iškart, kai tik SSRS prezidentas reformatorius Michailas Gorbačiovas atlaisvino sovietinio totalitarizmo varžus ir 1990 m. vasarį Lietuvoje įvyko laisvi rinkimai, kurie pasibaigė nacionalinio lietuviško valstybingumo atkūrimu.

Kita vertus, analizuojamo esė pastarasis pasažas, kuriame kiekvienos tautos fundamentali teisė ir tapatybės sandas – kalbėti savo gimtąja kalba iš esmės sulyginamas su daug sparčiau kintančia politika – politinės valdžios forma, rodo, kad esė autorius labai iš aukšto žvelgė į problematiką ir daug ko nepastebėjo. Pamiršo net ir tai, kad beveik pusšimtį metų iš lietuvių atimti lietuvių kalbos neįstengė net carinės Rusijos valdžia. Kuri 1864–

(Nukelta į 11 psl.)

(Atkelta iš 10 psl.)
**ATSAKYMAS
VLADIMIRUI PUTINUI**

1904 m. tai bandė padaryti ne tik propaganda, pakišomis, bet ir represijomis: už lietuviškų knygų spausdinimą, platinimą ir skaitymą sodindama lietuvius į kalėjimą arba siųsdama į tremtį Sibire.

Apibendrintaiariant, minimas šaltinių dvitomis „*СССР и Литва в годы Второй мировой войны*” svarbus bent keliais aspektais:

1) jis parodo, jog nors 1939 m. vasarą SSRS–Vokietijos nepuolimo sutarties iniciatorius buvo Berlynas, kuris įžengęs į pasirengimo karui su Lenkija paskutinį etapą tokiu būdu siekė izoliuoti savo būsimą auką, tačiau tarptautinei teisei prieštaraujanti slapųjų protokolų idėja ir iniciatyva plaukė iš Maskvos;

2) kad 1940 m. birželio 15 d. įsiveržimą į Lietuvą (ir kitas Baltijos valstybes) SSRS politinė-karinė vadovybė planavo ir organizavo kaip tipišką puolamąją karinę operaciją. Operacijos išvakarėse SSRS karo ligoninėse buvo atlaisvinta keliolika tūkstančių vietų sužeistiesiems, o GULAG’o sistemoje parengta apie 50–70 tūkstančių vietų būsimiems karo belaisviams. Birželio pradžioje Gynybos komisaro įsakymu sustabdyta atitarnavusių raudonarmiečių demobilizacija ir prie Lietuvos, Latvijos, Estijos sienų sutelkti stambūs Raudonosios armijos gyvosios jėgos ir technikos junginiai: 435 000 raudonarmiečių; apie 8000 patrankų ir minosvaidžių; per 3000 tankų; daugiau nei 500 šarvuočių; 2601 karo lėktuvas.

Bendrai paėmus 1940 m. birželio viduryje į Baltijos valstybių užgrobimo kampaniją SSRS įtraukė tris armijas, septynis pėstininkų ir tris kavalerijos korpusus, dvidešimt šaulių, dvi motorizuotų šaulių, keturias kavalerijos divizijas, devynias tankų ir vieną parašutininkų brigadą. Jei prie visų šių pajėgumų dar pridėsime 1939 m. lapkritį Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje įkurdintų SSRS karių bazių grupuotes bei 1940 m. birželio 14 d. rytą Baltijos jūroje SSRS karinio laivyno pradėtą Baltijos šalių blokadą, tai turėsime gerokai per pusę milijono karių su milžiniška karinės technikos armada.

O tai reiškia, kad 1940

m. birželio 15–17 d. Sovietų Sąjunga prieš tris mažas Baltijos respublikas, kurių kariuomenė bendrai paėmus neviršijo 70 000 kovotojų, jų okupuoti pasiuntė didesnę karinę armadą, nei Didžioji Britanija 1940 m. pavasarį per Lamanšą į pagalbą Prancūzijai gelbėti Europą nuo nacistinės Vokietijos;

3) kad nuo 1940 m. birželio 15 d. iki tų pačių metų rugpjūčio 3 d., t.y. nuo Lietuvos Respublikos okupacijos pradžios iki jos aneksijos, SSRS okupacinės valdžios atstovų Kaune – SSRS užsienio reikalų liaudies komisaro pavaduotojo, J. Stalino ypatingojo emisaro Lietuvoje Vladimiro Dekanozovo ir SSRS pasiuntinio Kaune Nikolajaus Pozdniakovo – naujai paskirtų ar parinktų Lietuvos pareigūnų (prezidento pareigas eiti paskirto asmens, naujo premjero, „Liaudies Vyriausybės” ministrų, „Liaudies Seimo” narių, departamentų direktorių, etc.) vykdyti Lietuvos Respublikos politinio-ekonominio-juridinio pobūdžio konstituciniai pertvarkymai pagal SSRS diktatą buvo nesuderinami su 1938 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija, tuomet galiojusia tarptautine teise ir Lietuvos–RFSSR/SSRS 1920–1939 m. sudarytomis politinėmis sutartimis.

Lietuva ir Rusija kaimynystėje gyvena jau daugiau nei tūkstantį metų. Istorija ir istorinė atmintis yra fundamentalūs kiekvienos tautos bei valstybės tapatybės elementai. Istorija tautas gali jungti, bet gali ir skirti. Kaip rodo įvairūs pavyzdžiai, ji gali būti arba sėkmingų arba konfliktinių tarptautinių santykių dedamąja. Todėl svarbu, kad mūsų bendra istorija ir istorinė atmintis būtų grindžiama keliais dalykais – faktais, argumentais, pagarbiu dialogu ir konsensuso paieškomis. Kad politika liktų švari, į istoriją svarbu žvelgti atviromis akimis. Be melo, nutylėjimų, iškraipymų. Tik taip globaliame ir įtampų kupiname pasaulyje galime sukurti saugią ir jaukią ateitį be beprasmiškų „atminties karų” sau ir būsimoms kartoms.

Straipsnis publikuotas JAV leidžiamame žurnale „*The National Interest*”.

Dr. Algimantas Kasparavičius, Lietuvos istorijos institutas

DIEVO TARNAITĖS ADELĖS DIRSYTĖS MIRTIES 65-OSIOS METINĖS

Dievo tarnaitė Adelė Dirsytė

Prieš 65 metus, 1955 m. rugsėjo 26 d., Chabarovsko krašte, dabartinėje Rusijos Federacijoje, mirė Dievo tarnaitė Adelė Dirsytė, katalikė, pasaulietė, ateitininkė, mokytoja, garsiosios tremtinių maldaknygės „Marija, gelbėk mus” sudarytoja. Beatifikacijos byla pradėta Kauno arkivyskupijoje 2000 metais. Šeštadienį, rugsėjo 26-ąją, Šėtos Švč. Trejybės bažnyčioje, Kėdainių rajone, kurioje pakrikštyta Adelė Dirsytė, 12 val. aukojamos Šventosios Mišios Dievo tarnaitės mirties metinių proga, po Mišių jos tėviškėje Dirsynėje (Promislavo kaime) rengiamas minėjimas.

Rugsėjo 26 d. taip pat yra popie-

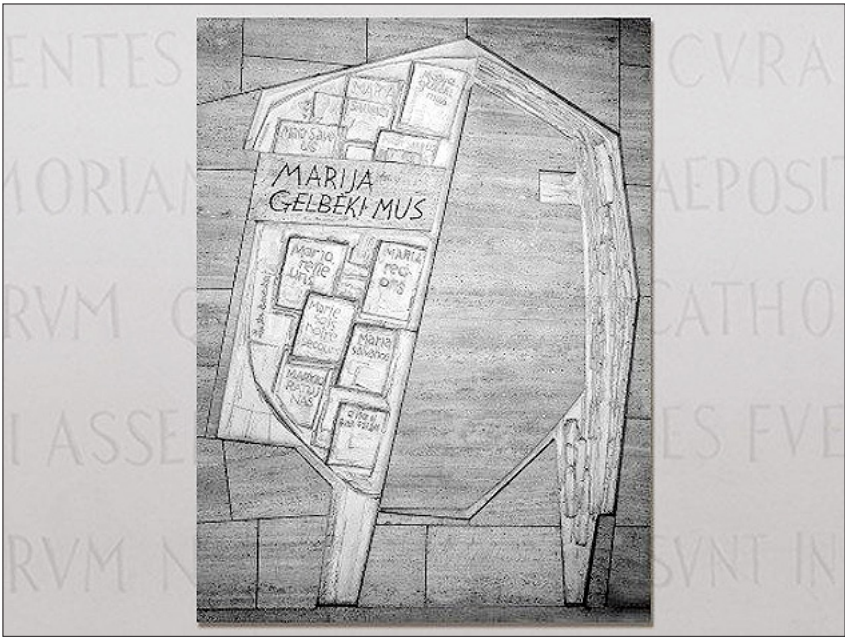
žiaus šv. Pauliaus VI (Giovanni Battista Montini) gimtadienis. Jis gimė Končesio miestelyje, prie Milano, 1897 m. Dar prieš tapdamas popiežiumi, kai ėjo Milano arkivyskupo pareigas, kardinolas Montini skaitė Adelės Dirsytės maldų vertimus į italų kalbą. Maldaknygės „Marija, gelbėk mus” maldos jį sužavėjo. Būsimasis popiežius 1962 metais laiške savo bičiuliui Federikui Alesandriniui parašė, kad ši maldaknygė yra „aukščiausios vertės dokumentas”.

„Šių Šventosios Dvasios įkvėptų maldų vieta – autentiškos krikščioniškos literatūros

aukso knygoje”, – parašė kardinolas šv. Džiovannis Battista Montinis, būsimasis popiežius ir šventasis, Paulius VI. Jo laiškas Federikui Alesandriniui, Vatikano dienraščio „*L’Osservatore Romano*” vice direktoriui, išspausdintas prelato Vinco Mincevičiaus italų kalba parengtos maldaknygės „Marija, gelbėk mus” antrosios laidos įvade.

Maldaknygė „Marija, gelbėk mus” įamžinta dviejose garsiose užsienio lietuvių koplyčiose: Vašingtone, Marijos Nekaltojo Prasidėjimo nacionalinės šventovės bazilikoje, ir Romoje, Šv. Petro bazilikoje. Skulptorius Vytautas Kazimieras Jonynas bareljefe Lietuvių koplyčioje Vatikane Gulago maldaknygės „Marija, gelbėk mus” paminklui suteikė stilizuotą jaunos moters veido išraišką, primenančią maldaknygės autorę – Dievo tarnaitę Adelę Dirsytę.

(SAK / Vatican News)

Maldaknygės „Marija, gelbėk mus” paminklas Vatikane

LAIŠKAS

MES IR POPIEŽIAUS LEONO XLIII VIZIJA: JĖZUS KALBASI SU VELNIU

Šis popiežius matė ir girdėjo Jėzų kalbant su velniu. Velnias prašė Jėzaus: „Duok man daugiau galios ir daugiau laiko ir aš sunaikinsiu Tavo Bažnyčią”. Jėzus paklausė: „Kiek galios ir kiek laiko tu nori?”. Velnias atsakė: „Duok 100 metų”. Jėzus velnio prašymą išklauė ir davė jam 100 metų.

Po to Popiežius nuėjo į savo kabinetą su savo pasiuntiniu, šis regėjimą užrašė ir paliko. Instrukcijas – galima tai paviėšinti žmonijai po šimto metų. Tai įvyko 1884 metais.

Pažvelkime į savo gyvenimą ir pagalvokime, kas įvyko? O čia vyko labai daug. Šie įvykiai buvo baisūs: karai, žmonių žudynės ir kankinimai, žmonių į Sibirą trėmimas, o komunistams artėjant vėl link Lietuvos, daug žmonių paliko viską ir bėgo nuo komunistų. Jų tarpe ir aš su

šeima bėgom...

Bėgom į nežinią, turėjom daug pergyvenimų, daug visokių kliūčių, bet jautėm stebuklingą Dievo pagalbą ir atsiradom bei apsigyvenom Amerikoje ar radome prieglobstį kituose laisvuose kraštuose.

Jautėme didelę meilę Lietuvai ir Lietuvos žmonėms ir visokiais būdais stengėmės prisidėti prie jos išlaisvinimo nuo komunistų. Po Lietuvos laisvės atgavimo, džiaugėmės ir linksminomės, tačiau gyvendami Amerikoje jautėmės saugiai ir beveik užmiršome apie baisųjį komunizmą, kurio pirmas ir vienintelis tikslas – žmogų atskirti nuo Dievo. Kai žmogus praranda Dievo meilę, jis praranda ir meilę žmogui ir pasidaro nužmogintas. Mes dabar matome, kas darosi Amerikoje. Komunizmas Amerikoje taip įsigalėjo, kad

kyla pavojus prarasti visą laisvą Amerikos kraštą balsuojant už netinkamą kandidatą į Amerikos prezidento postą. Kinijos komunistų partija atliko šėtono darbą

Amerikos universitetuose, matomai ir mūsų jaunimas, nežinantis ir nesuvokiantis, liko sužalotas laisvos kritiškos galvosenos stokos...

Gyvename laisvame krašte, gal ne iš savo malonės mes gerai žinome apie baisų, žiaurųjį komunizmą, tad jauskime Dievo duotą pareigą informuoti apie blogį tuos, kurie nieko nežino.

Balsuokime taip, kaip katalikui pridera. Neleiskime šėtonui įsiviešpatauti mūsų gyvenime.

Melskimės ir balsuokime, kad visoje Amerikoje viešpatautų meilė Dievui ir meilė žmogui.

Dana Cipkienė

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

DIRVA

LAISVADARBE JAV BALSUOKIJA
LIETUVOS TARPRAKIOVALA

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

LIETUVOS GOLFO VILTIS RENGIASI SVARBIAUSIAM METŲ STARTUI

Gilė Bitė Starkutė.

Organizatorių nuotr.

Jau rugsėjo 30 dieną šalia Slovėnijos sostinės Liublijanos įsikūrusiame „Cubo“ golfo lauke prasidės Europos moterų golfo čempionatas. Tarp 90 pajėgiausių Senojo žemyno mėgėjų sportininkų bus ir viena lietuvė – **Gilė Bitė Starkutė**.

Talentinga Lietuvos golfo žaidėja šiuo metu studijuoja ir sportuoja Arizonos universitete JAV. Dėl šių Europos pirmenybių ji specialiai atskris į Europą, todėl lūkesčiai yra nemaži. Sportininkės galimybes Europos čempionate buvo galima išvysti praėjusiais metais „Parkstone“ golfo aikštyne Didžiojoje Britanijoje, kuomet ji po pirmųjų trijų rundų buvo tarp lyderių ir tik po paskutinės dienos smuktelėjo bendroje rikiuotėje.

Prieš mėnesį G. B. Starkutė apie save garsiai pranešė seniausiose ir labiausiai prestižinėse golfo moterų mėgėjų varžybose „The Women’s Amateur Championship“, kurios dar laikomos neoficialiu pasaulio mėgėjų čempionatu. „West Lancashire“ golfo aikštyne (Didžioji Britanija) vykusiose varžybose ji užėmė penktąją vietą ir pasiekė geriausią karjeros rezultatą.

Po šių varžybų ji iškart išskrido į JAV ir pradėjo sezoną su Arizonos universiteto komanda. Prieš dar vieną kelionę į Europą, pokalbis su G. B. Starkute.

– **Kaip vyksta pasiruošimas Europos čempionatui ir kaip sekasi suderinti jį su studijų reikalais?**

– Žinoma, kad studijų reikalai užima kažkiek laiko, bet kai grįžau į JAV, iškart prisijungiau prie komandos ir prisitaikiau prie trenerio treniravimo protokolo. Dabar didžiausią dėmesį skiriu grį-

žimui į žaidybines formą. Kai baigėsi varžybos Europoje, pradėjau daugiau treniruoti techniką, trumpus žaidimus – tuos dalykus, kuriems nereikia daug erdvės. Pastarąsias dvi savaites jau nemažai sportuoju lauke, kad grįžčiau į gerą formą, galėčiau mąstyti ir priimti gerus sprendimus. Žinoma, smūgių technika tobulinama nuolat.

– **Kokia situacija su sportavimo sąlygomis JAV šiuo pandemijos laikotarpiu?**

– Šiuo metu JAV yra nemažai apribojimų, į viską žiūrima labai rimtai. Kiekvieną savaitę mes esame testuojamos dėl COVID-19, kad galėtume treniruotis. Du kartus per savaitę turime fizinį pasiruošimą, kuris yra labai reikalingas, ypač stiprinant ištvermę varžyboms. Nėra lengva, nes fizinis pasiruošimas vyksta su kaukėmis, o su jomis sunku kvėpuoti. Golfui sąlygos yra neblogos, nes jam daug apribojimų nėra. Galime važiuoti į golfo laukus, treniruotis. Tereikia laikytis atstumo tarp žmonių.

– **Kokių procedūrų reikės norint atvykti į Slovėniją?**

– Slovėnijoje dabar yra nustatyta, kad reikia turėti neigiamą koronaviruso testą. Dėl to netrukus turėsiu jau trečią testą per savaitę, kad įrodyčiau, jog nesergu. Į Slovėniją atskrisiu kiek anksčiau, kad turėčiau dvi-tris dienas aklimatizuotis iki pirmų treniruočių. Taigi, pagrindinis reikalavimas yra testai. Skrydžius galima rasti ir niekas nedraudžia atvykti į Europą.

– **Jums tai bus jau trečias Europos čempionatas. Ko pasimokėte iš buvusių?**

– Pats pirmas čempionatas buvo man nauja patirtis žaisti

su tokio aukšto lygio varžovėmis. Tada neturėjau jokių nusistatymų. Praėjusiais metais supratau, kad gal ir įmanoma pakovoti dėl aukštesnių vietų. Tuomet įgijau daugiausiai patirties per savo karjerą. Buvimas tarp lyderių per pirmąsias tris dienas sukėlė didelį spaudimą, atsirado nemaža psichologinė įtampa. Galėjau išmokti, kaip reaguoti į kiekvieną žaidimo situaciją – tiek atsiliekan, tiek pirmaujant. Šiais metais jau nebėra taip baisu matyti kaip žaidžiu. Tiesiog labiau save perprantu ir žinau, kas bus jei žaisiu prastai, arba ką daryti, kai viskas seksis. Nebėra tokios baimės dėl to, kaip reikės atlaikyti spaudimą.

– **Ar domėjaisi, kokios varžovės dalyvaus čempionate? Kurių šalių sportininkės bus favoritės?**

– Varžovių sąrašas yra labai rimtas. Net nemaniau, kad tiek daug pajėgių žaidėjų bus. Slovėnijoje startuos visos favoritės iš Prancūzijos, Italijos, Ispanijos, Anglijos. Vakarų šalys visada yra stiprios ir kovoja dėl aukščiausių vietų. Visos žaidėjos yra savo šalių čempionės arba užima aukščiausias vietas reitinguose. Golfas yra toks žaidimas, kai nepasisiekti gali bet kam, todėl sunku prognozuoti, kas turėtų būti lyderėmis, bet manyčiau, kad čempionate dominuos minėtų šalių žaidėjos.

– **Europos čempionatas vyks Slovėnijoje su vaizdais į Alpes. Ar domėjaisi, kokia me aikštyne reikės žaisti bei kokios jo**

ypatybės?

– Domėtis reikia ir visada yra didelis skirtumas, kokiame aikštyne žaisti. Laukas pasirodė gana siauras, su nemažai bunkerių. Dėl to turbūt reikės susidaryti gerą žaidimo planą ir strategiją, bet tas jau bus daroma per treniruotes. Turėsime vieną-dvi dienas tam, kad galėtume susirašyti visus komentarus apie kiekvieną duobutę. Tik nuvažiavus paaiškės, ar aikštynas yra aukštai kalnuose, nes nuo to keičiasi kamuoliuko skrydžio atstumas. Oro sąlygos tikriausiai irgi nebus tobuliausios. Bet koku atveju, laukas atrodo labai gerai paruoštas ir metantis iššūkį.

– **Na ir legendinis klau-**

simas. Kokius tikslus keli Europos čempionate?

– Labai nemėgstu išsikelti konkrečius tikslus, nes tada yra labai lengva nusivilti arba daryti tai, ko net nesitikti iš savęs. Svarbiausi tikslai – žaisti stabiliai, laikytis kuo arčiau „PAR‘o“, kad nebūtų didelių išsišokimų ir baisių skaičių, kurie viską sugadintų, ir, žinoma, patekti į finalinę dieną. Iš JAV atskrendu ne veltui. Daug žmonių prisidėjo prie to, kad galėčiau dalyvauti Europos čempionate. Manau, kad stabilus žaidimas ir patekimas į finalinę dieną garantuotų neblogą vietą, bet skaičiais mėtytis tikrai negaliu (šypsosi, – LRT past.).

LRT

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

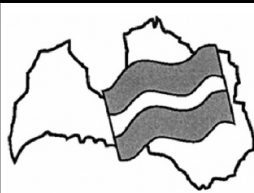
William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamautojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland
Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each
month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:

www.latvianclevelandcu.org
www.facebook.com/latvianclevelandcu

Savings - 0.75% APY*
IRA - 1.00% APY*

*APY - ANNUAL PERCENTAGE YIELD

MOBILE BANKING | INTERNATIONAL WIRES
CREDIT/DEBIT CARDS | SAVINGS | CHECKING

310.828.7095 | info@clcu.org
www.clcu.org

